

K. II. 2/37

ION D. MATASĂ

DOI ANI
ÎN
GURIBABA

1929-1931

SCHIȚE DE MORAVURI POLITICE

7393

32(R) <> - 4

32(R) <> - 4

1933 Sept. 27 Pictor. W.
Multimitalului domn
~~Dr. W. Lupu~~, uchiu acesla
carti, ofinita a masoverilor
nooru palitiei n-a plului - cum
este administru de la nooru
Tara.

Nu se impru-
mută acasă.

DOI ANI

IN GURIBABA

Cumpărată la anticar !

G.T.K.

7.393.
~~546~~

BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
ORAȘUL FIATRA NEAMȚ

ION D. MATASĂ

DOI ANI IN GURIBABA

1929-1931

SCHIȚE DE MORAVURI POLITICE

K. II. 2/37

L A M U R I R E

Rog pe cititorii mei să creadă că cele scrise în această carte, „Doi ani în Guribaba”, nu sunt de cât fapte întâmplare, văzute, întru totul adevărate, cărora nu li s'a dat de cât doar, pe ici pe colo, un lustru cu gândul de a fi literar.

Ceiece m'a îndemnat, să le aduc la cunoștința publicului este numai dorința de a contribui la îndreptarea unor stări de lucruri din această țară, care ne coboară ca națiune, ne ruinează, ne împing, an cu an, în spre prăpastie.

Mai ales două mari izvoare de nenorociri sunt înfățișate în lucrarea de față.

I. Că legea electorală de astăzi făcând din partide entități în Stat, iar din șefii de partid adevărați satrapi, promovează în viața publică, într'o măsură foarte mare, pe indivizii cei mai incapabili, care nu au altă calitate de cât că fiind inferiori șefului de partid, acesta nu are frică de preponderența lor și fiind slugile

lui de casă, execută orbește poruncile ce li se dau.

II. Că administrația județelor și comunelor fiind în slujba partidului și șefului politic, nu poate propăși.

Lipsa de educație cetățenească, duce la lipsa de curaj cetățenesc, ceiace înlesnește abuzul politic și administrativ, lipsind pe oamenii politici de ori ce frâu pornirilor lor.

De asemeni rog pe cititorii mei să nu creadă că această lucrare este pornită din gândul de a lovi în partidul național-țărănesc.

Am înfățișat tipuri din acest partid fiind că le cunosc, căci am făcut parte din partidul național-țărănesc, sunt printre întemeietorii lui în județul meu și am luptat timp de doisprezece ani cu toată puterea tinereței mele, pentru întărirea lui.

N'am părăsit acest partid pentru că mi-aș fi schimbat ideile politice, l'am părăsit din pricina oamenilor și morovurilor.

Cartea de față este oglinda reală a celor ce se întâmplă în întreaga țară, cu puține excepțiuni, iar cele arătate se potrivesc pentru toate partidele politice.

CAP. I.

Misiunea mea în Guribaba

Trecuse abea două săptămâni dela venirea la guvern a partidului național-tărănesc, din care făceam parte și unde în opoziție mă prenumăram printre frunțașii luptători.

Primesc în mare taină însărcinarea prietenească a șefului nostru din ținutul Vraieștea, să plec cu cel dintâi tren în ținutul Guribaba din vecinătate, pentru a iscodi ce anume păduri au mai rămas în picioare acolo în urma guvernării liberale și averescane, cum s'ar putea mai ușor cumpăra și ce piedici ar sta în cale.

Misiunea mea era de mare încredere, și de mare însemnătate politică și economică.

Șeful nostru, fiind mare negustor de che-restea, având și fabrică proprietatea sa, i-și făcuse planul măreț să cumpere toate pădurile din ținuturile de prin prejur.

În atingerea acestei ținte urma să stărue pentru aprobare la Oficiul Național al Co-

perației și la Ministerul de Domenii, în calitate de deputat, să le făgăduiască prietenilor din partid în calitate de șef și la urmă să le ia toate pentru sine în calitate de negustor, șef și deputat.

Mi se dau o mulțime de povețe prețioase pentru a izbuti să duc la bun sfârșit însărcinarea mea.

În întâiul rând trebuia să iscodesc, dacă nu cumva șeful partidului național-țărănesc din Guribaba este și el negustor de păduri, dacă prefectul și președintele delegației județene de acolo nu urmăresc același plan, dacă lucrează aparte sau sunt legați între ei.

Mi-a amintit că programul partidului nostru dă mare însemnătate cooperatismului și că negustorii politici nu pot cumpăra păduri, decât numai prin cooperative.

Mi-a făcut apoi cunoscut că cel mai bun mijloc pentru a izbuti este următorul: cooperativa licitează, șeful partidului îndepărtează pe concurenții buni și oprește unul sau doi cu care e înțeleș.

Se adjudecă pădurea asupra cooperativei cu preț efitin și se revinde cu un mic câștig negustorului hotărât de șef.

Mi-a mai amintit „un mare adevăr politic”:

Atât în opoziție cât și la guvern e bine să fii bine cu „adversarii politici” și cea mai

bună tactică este să-i înjuri fără milă în întruniri publice și în ziare, ca să prostești mulțimea, dar la afaceri cu ei să fii tovarăș; ajută-i pentru a te ajuta la rândul lor.

În legătură cu aceasta m'a rugat stăruitor să întocmesc în Guribaba o listă de toți fruntașii partidului liberal, care se află acolo în fruntea băncilor și cooperativeelor de păduri. Mi-a dat apoi o scrisoare închisă către un director de bancă a cărui adresă era următoarea: „d-lui Nicu Guran, Directorul Băncii Petro-Wax, Guribaba” și altă scrisoare unui negustor evreu, d-lui Nicu Ținkweis, din acelaș oraș.

Înarmat cu aceste scrisori și cu o sumedenie de sfaturi și teorii comercialo-politice, am plecat la gară să prind trenul de ora zece noaptea ca să ajung ziua în Guribaba.

Pe peron șeful partidului nostru mă aștepta. Erau acolo și alți fruntași care au ținut să mă petreacă și să mă felicite, de și nu știau nici unul cu ce însărcinări plec, dar făceau fie care tot felul de presupuneri.

S'au dumerit îndată când au aflat că am fost numit avocat al Statului în Guribaba.

Trăgându-mă la o parte din grup și luându-mă la braț, șeful î-mi dă cele din urmă sfaturi înainte de plecare.

Unul din prietenii mă roagă să-i aduc la înapoiere o dămigeană cu vin bun dela o crăsmăriță, pe care o cunoaște de multă vreme, „că mi-a plăti el când o lua salariul” în slujba în care era proaspăt numit ca „Inspector al Căminelor de ucenici din toată țara”.

Prietenul Jănică Wolf mă roagă să predau complimente lui tanti Surica din ulița strâmtă și lui Moisă Chioru lângă Sinagoga Mare.

În sfârșit mașina șueră de plecare, iar prietenii mei coboară din compartimentul vagonului unde mă așezasem.

Trenul se pune în mișcare.

„Drum bun“, „vezi să lucrezi bine să nu te simtă“, „nu uita de vin“, nu uita să „predai“ complimente...”.

Fluturături de batiste și de pălării, se pierd în depărtare, șeful partidului meu abia se mai zărește, din ce în ce mai mic, mic de tot.

CAP. II.

Din Vraiștea, în drum spre Guribaba

Din linia ferată principală București-Cernăuți, se desprinde din Bacău îndreptându-se către munți, o linie lateralnică, oprită în orașul Guribaba.

Pe aceeași vale presărată cu sate înfloritoare și fabrici de tot felul, între dealuri domoale acoperite cu păduri de fag, crâmpoșe de fânețe și arături; între munți acoperiți în întregime cu păduri de brad, șerpuiește pe pat de pietre lunecoase apa repede și limpede a Bistriței prinsă între lunci de lozii și zimți de stâncă sau izbind în maluri cu livezi și cu ogoare.

Trecem fără grabă dela o gară la alta, apoi cu mare repezeală coborâm o vale pe sub un mic tunel aproape de Guribaba, printre fabrici de cherestea și depozite de lemne.

Un călător din partea locului cu care mă înfrățisem în tren, a ținut să-mi dea lămuriri despre oameni și meleaguri.

Asta e fabrica de cherestea a deputatului nostru Guță Mardan, șeful partidului na-

țional-țărănesc din Guribaba, a închiriat-o societății Tamaș și s'a obligat să-i înlesnească cumpărarea a nu știu câți metri cubi de lemn pe an.

— Dar e o învoială greu de îndeplinit.

— E greu pentru mine și pentru d-ta, dar nu pentru Guță Mardan al nostru, șef de partid și în curând deputat național-țărănist, cu toate obștiile de păduri, cu toți silvicultorii la porunca lui.

Vă închipuiți ce încântat am rămas când am descoperit un personaj atât de prețios, un om care știa multe din cele ce-mi trebuiau mie.

Va să zică, șeful partidului național-țărănesc în Guribaba e Guță Mardan, e negustor de păduri, are și fabrică de cherestea. Leit șeful partidului național-țărănesc din ținutul Vraiștea, de unde sunt eu.

CAP. III.

G u r i b a b a

Iată-mă ajuns în gara Guribaba.

O clădire nouă din piatră cioplită și cu îngrijire întreținută.

În fața ei se ridică semeț și întunecos muntele Cerna acoperit cu păduri de brad; la poalele lui trece'n șivoi apa străvezie a Bistriței, destul de mică aici la izvoare; mai la vale se zărește un pod de beton, peste apă câteva vile cu pereți albi sclipind în soare, iar în spre Asfințit numeroase culmi de munte se ridică una deasupra alteia, până se pierd în zarea albastră.

Așezate în cerc așteaptă trăsurile în dosul gării.

De pe scări ochii cuprind zidul de munți ce străjuesc orașul și opresc privirea să nu se piardă în zare.

Un bulevard larg te duce până în piața mare, unde domnește maiestos statuia lui Mihail Cogălniceanu; în spatele ei un șir de gherete de lemn, dau orașului ceva din înfățișarea unui târg turcesc.

Trag la cel mai mare hotel din Guribaba.

O scară de piatră cu trepte unse cu motorină, peste care se aşterne un preş cârpit, duce la etaj.

Camera mea dă într'o alta, printr'o uşă astupată cu saltea şi mascată printr'un dulap de brad, care n'o acopere în întregime.

Ziua întâia am păstrat-o pentru hoinăreală prin oraş ferindu-mă să fac vre'o cunoştinţă cu vre-un guribăbean, din dorinţa de a gusta în linişte frumuseţile firii cu care Dumnezeu a fost aici destul de darnic.

Un parc bine îngrijit aşezat în apropiere de mijlocul oraşului, iar o statuie bust pe soclu de piatră înveciniceşte aici pe vrednicul primar, care i-a dat fiinţă.

O potecă prunduită duce şerpuind printre brazi plantaţi spre vârful muntelui Cozia.

În vale oraşul se dezvăluie din ce în ce mai mult eşind de după dealuri până îl vezi în întregime, odată ajuns în vârful retezat al muntelui.

Un pavilion clădit în acest loc prinde minunat de bine călătorului obosit de drum, care poate găsi aici băuturi răcoritoare şi poate lua chiar masa.

Străbătând oraşul am trecut prin piaţă.

Două automobile aşteptau aici încărcate cu zarzavaturi, legături cu urzici, oale cu

smântână, găini legate să nu fugă și calare peste toate, într'una o servitoare curățel înbrăcată, în cealaltă un servitor căruia nu i se zărea bine fața, dar i se vedeau picioarele cu jambiere galbene.

Am aflat că ambele mașini sunt ale prefecturei și că servitorii sunt ai lui Guță Mardan.

Pe malul Bistriței lume multă se prăjea la soare pe nisip ferbinte.

Cu undițele întinse, câți-va tineri își încercau norocul, care însă nu se arăta.

Trec Bistrița pe podul de beton și cotesc la stânga. Un minunat loc de odihnă.

În față apa Bistriței se zbate spumegos mânând până la mine zgomotul undelor repezi ce se izbesc în stânci.

Plute bine legate, cu bărbați la cârmă îmbrăcați numai în cămașă, pentru a le fi ușor de sărit la nevoie, trec pe sub pod, una după alta, când repede, când domol, după cum apa e dolie ori șivoi.

De cealaltă parte orașul se întinde la deal și la vale de-a lungul Bistriței, trimițând o prelungire pe valea deschisă de pârăul Cu-eja, între Cozia și Pietrosu, depărtați cam de o jumătate de kilometru unul de altul.

În zare golul dintre ei e închis cu dealuri purtând păduri pe culme, pășuni și lanuri sămănate'n vale.

În spatele meu un pavilion pentru muzică, putregăit de ani, stă gata să cadă ; la dreapta un scrânciob ce scârție, iarmai încolo un local de restaurant, întunecos, murdar, din lemn putrezit pe jumătate.

O iau înainte pe poteca ce duce sus la un tapșan acoperit cu iarbă, de unde panorama orașului capătă o înfățișare nouă.

De aici prin poteci intortochiate, la care mâna omului n'a lucrat de loc, străbat desigur de pădure cu luminișuri înflorite.

Intunerecul începe să se lase pe munți și văi, în timp ce orașul începe să se lumineze.

Fericită Guribabă, asupra ta a vărsat Dumnezeu cu mare milostivire darurile lui.

Dacă și în sufletul oamenilor tăi va fi scăpat ceva din sufletul său, atunci Raiulaici e așezat.

CAP. IV.

Un chef politic

După o noapte de călătorie și o zi de hoinăreală, se cuvenea să dorm adânc cea dintâi noapte în Guribaba. Dar lumina aprinsă tot timpul nopții de grija gângăniilor, care mă pândeau din crăpături așteptând întunecul, și din pricina unei mici întâmplări, am dormit aproape epurește.

Camera mea dădea în altele două, de o parte și de alta. Pe la miezul nopții, la dreapta, un zgomot puternic de mobilă răsturnată. Nu știu nici astăzi ce s'a întâmplat.

La stânga aud deschizându-se ușa, apoi șopote, ceartă, hohote de râs, cari nu mai conteneau.

— „Costică fii cuminte, Costică lasă-mă n pace”.

— „Anicuță, jură-mi că mă iubești, Anicuță nu fii rea”...

Văzând că Anicuța și Costică au de gând să mă chinuiască toată noaptea, am sărit din pat și am bătut cu pumnul în ușă: „Costică lasă în pace pe Anicuța. Anicuță nu te lăsa, dă-l afară pe Costică”...

Aud ușa deschinzându-se. Liniștea a revenit în camera de alături și am rămas singur eu, să omor urâtul și să lupt cu dușmanii văzuți și nevăzuți de pe pereți, tavan și dușamea.

Dimineața mi-am făcut planul de luptă pentru a duce la bun sfârșit însărcinarea dată de șeful partidului meu. Mi-am luat în primire slujba de avocat al Statului în Guribaba și mi-am dat toată osteneala să păstrez taina misiunii mele.

M'a ajutat la aceasta atât slujba oficială pe care o aveam, cât mai ales faptul, că am întâlnit acolo o veche cunoștință din copilărie, avocatul Jănică Matei, care m'a pus în legătură cu „elita” guribăbeană.

Prietenul meu îmi făcuse renumele că aș fi ziarist, filosof, visător și cu totul departe de afaceri și învârteli. Aceasta mi-a deschis larg prietenia intelectualilor de acolo, dar nu m'a apropiat de politicienii de meserie, cari nu aveau nimic de câștigat din prietenia cu mine.

De statură mijlocie, prietenul Matei era lat în spete, și cu burta suptă inadins pentru a-i eși pieptul în afară, ca să aibă ținuta țănoșă, nepotrivită însă cu sufletul său de om domol.

Zulufi creți îi atârnă pe la urechi și pe

frunte, făcându-te să crezi că un bogat păr i-acopere capul și nu mai încape sub pălărie. Dar un foarte cuviincios salut dă îndată la iveală o chelie lucie și întreagă ca o lună plină.

Prietenos și glumeț când stai cu el de vorbă, acru (și vecinic gânditor când merge pe stradă.

Jenică Matei face parte din puținii oameni care nu cer nimănui nimic, dar așteaptă să-le vină de la sine ce li se cuvine. El nu știe să-și croiască drum în viață dând din coate, nici să ajungă lovind în alții. Minciuna și intriga n'a întrebuințat-o nici o dată ca armă în lupta pentru trai.

Cunoscut în Guribaba ca intelectual distins, bun ziarist și vorbitor cu miez, Jenică Matei este și un bun cunoscător al doctrine-lor politice, într'un timp când politica se face în necunoașterea ori cărui program, ori cărei doctrine.

Om de credință în politică, a înființat în Guribaba partidul țărănesc, împreună cu Nae din Pârlita, cu Ștefan Ciorbă și doctorul Greoiu. Câmpul său de lucru în organizarea partidului național-țărănesc era în satele de la munte, unde înrolase la luptă pe toate neamurile lui, unde fusese pe vremuri primar și era privit cu multă dragoste.

N'aveam nici o îndoială că venind la putere partidul național-țărănesc, prietenul meu va avea în treburile publice un loc de mână întâi.

* * *

Intr'o seară întâlnesc pe prietenul Matei întovărășit de mai mulți amici politici.

Se fac prezentările obicinuite: „d-l Ghiță Talpău zis și Burete, institutor, căpitan de rezervă, d-l Todiriță Uscatu zis și Gâtlej, institutor, d-l Arthur Tolban, invalid de război, căpitan de rezervă din activitate, d-l Leon Gruşpan inginer la fabrica de hârtie, Ștefan Ciorbă, institutor“.

Sunt poftit la un pahar de vin.

Intrăm cu toții la „Cavaleriu Iligant“, aproape de piață. De la cel dintâi pahar Ghiță Talpău se încruntă la Arthur Tolban: „Ia-n ascultă, mă, ce crezi tu că dacă ești din activitate, ești mai breaz de cât mine?“.

Zăpăcit de această neașteptată eșire, căpitan Arthur își cere ertare și-l întreabă cu ce l'a supărat.

Cearța se potolește repede, dar am înțeles că amicii, de și abia intrați aici, nu sunt la cel dintâi pahar de vin pe ziua de astăzi, nici la cea dintâi crâșmă.

Amicul Talpău zis și Burete, nu pare a fi suflet rău, din potrivă. Am putea doar

spune despre el că e cam apucat sau într'o ureche. Bine făcut și rotofei, cu chipul tuțiu-riu de caldarar, cu pielea întinsă pe obraz ca pe o tobă unsă cu grăsime, din toată figura lui se desprinde voie bună și sinceritate.

O dambla cunoscută a lui Talpău era mai ales aceasta: nu bea nici o dată într'un singur loc. La patru cinci crâșme are câte o echipă de prieteni, trece pe la fie care, bea câte un sfert de ceas și se întoarce de unde a plecat, pentru a începe din capăt.

Nu tot așa este Todiriță Uscatu zis Gâtlej.

El e om statornic, nu schimbă nici vinul nici crâșma.

Înalt, am putea spune deșirat, uscat ca o iască, dar care nu mai ia foc, cu fața tăbăcită, ca o piele de oaie stricată de vărsat, conu Todiriță este ca la el acasă, ori unde s'ar afla. Din lungă sa carieră de dascăl i-a rămas pentru totdeauna în suflet obiceiul de a fi metodic; adevărat discută metodic și bea metodic. El nu amestecă nici odată vinul cu sifon, și ține la băutura zile și nopți întregi, în timp ce toți ceilalți prieteni cad învinși. El nu știe cum se doarme sub masă, nici să se trezească acasă adus de alții. Merge singur pe picioarele lui, care-l poartă mai mult în latul străzii decât în lungul ei, dar în cele

din urmă ele au mândria, că l'au dus acasă și l'au aruncat peste prag.

Cu mâna sa lungă și uscată ca de moaște, poartă grațios sticla cu vin pe deasupra mesei și umple paharele golite.

Sculându-se apoi tacticos și deșirându-se în totul, cu paharul în mână ridicat deasupra capetelor noastre, cu glasul coborât parcă în adâncul beciului de unde e slobozit vinul, glăsuește astfel: „d-lor, ridic acest pahar de vin în sănătatea prietenului nostru, d-l Jănică Matei, doctrinarul și filozoful partidului nostru”.

— Să trăiască răspund cu toții.

Paharele se înalță, se ciocnesc și se îndreaptă cu iuțeală spre gâtleejurile ce sfârâiau cu nerăbdare.

O clipă de liniște, nu se aud decât gâlgașituri, apoi o trăsătură puternică.

Ștefan Cioarbă îi arsese o palmă peste obraz subchirurgului Siringă, care abea sosisse între noi.

Se potolește și acest scandal. Alt pahar de vin, al toast, de data asta pentru Iuliu Maniu. Mai la o parte Cioarbă și cu Siringă să sărută cu foc, apoi vin dea brațeta fie care la paharul său.

Toader Uscatu face un semn. Se face iarăși liniște.

Tușește de câteva ori, apoi desfăcând două degete dela mâna dreaptă le izbește de marginea mesei drept diapazon.

Sol, mi, sol. „Am să vă cânt Șurubu”.

— „S'auzim, s'auzim”, izbucnesc cu toții.

Dumnezeu făcu Pământul

Lunca, mările și vântul

Cu șurubul

(toți în cor, cu șurubul, cu șurubul)

Adam întrerupse greva

Și'ncântă pe doamna Eva

Cu șurubul, cu șurubul...

Se'n vârtește cine poate

Cu șurubul, cu șurubul...

Unde e șurub în casă

Sunt și cozonaci pe masă

Cu șurubul, cu șurubul...

Versurile sunt și mai numeroase, dar le păstrez sub tăcere.

— „Să bem fraților în sănătatea lui T. Uscatu, să bem și să învârtim șurubul că acum e timpul”.

Par-că purtate de un resort puternic toate mânele zvâcnesc de o dată spre paharele pline, apoi cu aceeași iuteală se întâlnesc toate la paharul lui Toader Uscatu și de aici ca zmuncite de ceva nevăzut, se întorc spre gurile nerăbdătoare.

Dar de o dată Ghiță Talpău se repede spre Ștefan Ciorbă: „ian ascultă măi mangositule, prieten îmi ești tu?“.

„Pentru ce nu m'ai susținut în comitet să fiu eu revizor școlar? Ce-i mai bun de cât mine Costică Chițigoi?“

„Idiotule, tâmpitule!“.

Și în adevăr Ștefan Ciorbă a rămas tâmpit de atâtea batjocuri, care cădeau cu dărnicie asupra lui.

Toader Uscatu restabilește liniștea.

— „Ascultați fraților, să-l dau dracului pe acela, care o fi în potriva mea la deputăție. Vrau să fiu deputat! dar să știți că este lucrătură, să știți că ni-o trage subțire șeful nostru Guță Mardan“.

„Un creion cine are? Dă-l încoa Ghiță“.

„Să zicem că în fruntea listei este Duțulică, că-i național de-ai mei“.

— „Nu, să fie Guță Mardan, șeful nostru, că-i de la țărăniști, își dă părerea Ștefan Ciorbă.“

— „Ba să fie Duțulică, strigă Ghiță Talpău și Toader Uscatu.“

„Pe Mardan îl facem senator“.

„Să mai vină o sticlă cu vin. Tu Ghiță, ține bine socoteala, să nu cântăm a pagubă.“

— „Va să zică în capul listei îl punem pe Duțulică“.

— „Al doilea îl punem pe colonelul Epaminonda, își dă cu părerea Ghiță Talpău”

— „După cum văd, pe Epaminonda îl vrei al doilea!”

Toader Uscatu tușește odată bine apoi tacticos umple paharele.

— „Al doilea sînt eu, Toader Uscatu, înțelegeți?”.

„Pe Epaminonda îl facem senator. Bun! I-aprobat?”

„Dați mîna fraților, al dracului să fie cine o fi de altă părere în comitet.

— „Să trecem la al treilea”, strigă Ghiță Talpău.

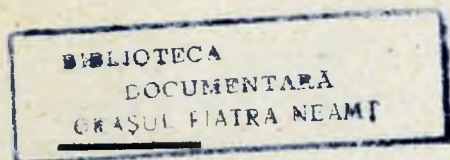
— „Al treilea fie cine o fi, răspunde Toader Uscatu, principalii s’au hotărât.

— „S’au hotărât pentru tine, da eu cum rămân, răspunde Ghiță Talpău. Revizor școlar nu m’ați pus, ați fost pentru Chițigoi. Uite mangositu ista de Ciorbă, dobitocu ista a susținut pe Chițigoi, că-i țărănist de ai lui.

— „Te pun al treilea grăește hotărâtor Toader Uscatu”.

Aprobat fraților?

„Bun. Să vie o sticlă cu vin”.

CAP. V.

Acasă la Guță Mardan

Mi-am adus aminte de cetățeanul, pe care l-am cunoscut în tren, venind spre Guribaba.

L'am regăsit în scurtă vreme.

Aflasem dela el, că șeful partidului național-țărănesc de aici, fost avocat, e astăzi om de afaceri și anume negustor de cheres-tea, adăugându-mi că nepricepându-se în negustorie, s'a încurcat într'o groază de datorii și că venind la putere va da un asalt nebun pădurilor pentru a se reface.

Foarte mirat de această destăinuire, am rugat pe prietenul meu să mă lămurească, cum se poate ca un negustor de păduri să iasă în pagubă, în acei ani când lemnul avea așa de mare căutare și când toți căți au făcut afaceri s'au îmbogățit.

— Nu e greu de lămurit aceasta, răspunde amicul meu.

Guță Mardan a lucrat în comerț cu aceeaș ușurință cu care lucrează și în politică. El a crezut că comerțul se poate purta cu pa-

lavre, cu intrigi și sfori, care în comerț nu au cătare.

Am mai aflat că Guță Mardan, șeful partidului național-țărănesc din Guribaba este în strânsă legătură cu doctorul Costin, șeful partidului liberal, cu Nicu Guran, directorul băncii liberale Petrovax și că acelaș negustor evreu, Nicu Ținkweis, servește ca mijlocitor la tustrei.

Am aflat apoi planul de lucru a lui Guță Mardan.

În calitate de șef al partidului, având ori când deschise ușile la Minister, Casa pădurilor și Oficiu Național al Cooperației, cercetează care păduri din județ au amenajament, care au formalitățile îndeplinite pentru a fi scoase în vânzare.

Folosindu-se apoi de obștea de păduri cea mai apropiată, înființată de liberali în acelaș scop, se face cererea de cumpărare prin licitație. E semnată de președintele obștei și e dusă unde trebuie de Guță Mardan însăși. Se hotărăște prețul și termenul de licitație.

În acea zi fericită se prezintă concurenții: obștea prin președinte, Societatea Tamaș ori alta și poate un al treilea adus și acesta de șeful partidului.

Ce preț vor da fiecare, e hotărât de mai înainte.

Șeful se află acolo ori ca din întâmplare, ori ca stăruitor pentru obștie. Nu știu însă cum se întâmplă, că după multă stăruință pusă de șef în folosul obștei, de obicei pădurea se cumpără la licitație de Societatea Tamaș, care tot din întâmplare, totdeauna ofertează cu un leu la metru cub mai mult decât obștia și pădurea se adjudecă asupra ei.

Cooperatismul e dar în floare în Gurîba, sub guvernarea național-țărănistă, care-l are ca punct principal în programul său.

Inarmat cu atâtea cunoștinți despre Guță Mardan și grozav de mirat că samănă în toate apucăturile cu șeful partidului național-țărănesc din Vraiștea, ținutul meu, am ținut să-l cunosc personal.

Un birjar zoios se îndreaptă cu mine în trapul calului spre casa lui Mardan.

Trecem pe lângă o biserică catedrală zidită de Ștefan cel Mare, ne îndreptăm spre cimitir, apucăm apoi pe o stradelă laterală și mă opresc la scările casei.

Aflu de la birjar că tocmai atunci conu „Gâță” trecuse pe lângă noi cu automobilul No. 1, însoțit de Nicu Ținkweis, personajul cătră care aveam scrisoarea șefului partidului meu.

Bucuros de întâmplare, trimit cartea mea de vizită.

O doamnă cam trecută cu vrâsta, dar bine făcută, mă înștiințează că „domnul nu e acasă”, „că n'a venit încă de la București”.

Am încercat în nenumărate rânduri să găsesc acasă pe șeful partidului național-țărănesc din Guribaba, dar lucru ciudat, deși toată lumea-mi spunea că-i în oraș, că „chiar acum l'au văzut”, ori că „a trecut spre casă”, totuși regulat primeam răspunsul la cartea mea de vizită, „domnul nu-i acasă, n'a venit de la București”, ori, „chiar acum a plecat în oraș sau la țară”.

Mi-am dat târziu sama că de vină e cartea mea de vizită.

Cum putea să-l intereseze pe Guță Mardan, meseria mea de avocat și țărănist din județul vecin ? !

După câteva zile apas din nou butonul soneriei, la ușa casei lui Mardan.

O servitoare îmi deschide, nu-i mai dau nici o carte de vizită. — „Domnul a plecat chiar acum, cine sunteți D-voastră ?”.

— „Sunt negustor de cherestea din ținutul Vraiștea și am de vorbit cu conu Guță, dacă-i singur”.

Puțină așteptare.

Un domn rotofei și roșcovan, cu păr suriu

și pasul leneș, abea purtându-și jambierele, se îndreaptă spre mine, zâmbindu-mi, par'că mă cunoștea de când lumea.

— „Bună ziua, bine ați venit, luați loc, conu Guță vine tot acum. Ce mai faceți, ce mai este pe la D-voastră?”

În găsculiul tip din fața mea am recunoscut îndată pe servitorul tolănit câteva zile în urmă în mașina prefecturii No. 80, calare peste zarzavat și borcane pentru stăpânul său.

De și democrat până în măduva oaselor, totuș am găsit că nu-i potrivit ca o slugă să se întindă la vorbă cu mosafirii stăpânului său.

O ușă laterală se deschide.

— „Au revoir, dragă”. O strângere de mână, un domn ce părea evreu se îndreaptă către ușă.

Celălalt se îndreaptă spre mine. Înalt, spătos, mai mult măhălos de cât voinic, cu păr încărunțit par'că înainte de vreme, cu ochii bulbucăți.

— Conu Guță Mardan, se grăbește să mă lămurească spălăcitul tip, ce, dragă Doamne, stătuse cu mine, ca să-mi țină de urât.

— Haide Ghiță, șterge-o, că avem de vorbit.

— Dați-mi voe să vă aduc prietenești salutări din partea șefului particulii nostru din ținutul Vraiștea.

— Vă mulțumesc, sunt încântat. Dar cine e șef acolo?

Nu e domnul care a vroit să acapareze toate organizațiile național-țărăniște din Moldova și să-și facă din asta un titlu pentru a cere să fie ministru? Mare curaj!"

— Ori ce părere a-ți avea d-voastră despre șeful nostru, cred însă că îndată după alegeri va fi ministru.

— Ministru? Poate. Uite Ministru. Și făcu un semn porcos, întrebuițat adese ori de oameni porcoși, băgând degetul cel mare de la mâna dreaptă între degetul arătător și inelar.

— „Ministru voi fi eu și anume Subsecretar de Stat la Domenii. Cu Mihalache sunt uite ușa. (Incârligă degetul arătător dela mâna dreaptă cu cel de la mâna stângă).

Cu Costăchescu dorm în acelaș pat la Hotel Splendid.

Maniu, Răducanu, Iunian, Madgearu, sunt prietenii mei intimi.

Numai Mihalache câți bani mă ține!"

Aceste vorbe m'au cutremurat, dar mi-am stăpânit firea.

Știam că șeful partidului meu, întocmai aceleași dorinți le are și pe aceleași sprijoare se bizuie.

Am vroit să fac puțină diplomație, adecă să-l trag de limbă, rugându-l să-mi spună programul lui de viitor ministru la Domenii, ca să aduc vorba asupra pădurilor și să-i aflu gândul.

Dar de o dată planul meu se darmă ca năruit de cutremur.

— „In Vraiștea cum stați cu pădurile“?

Intrebarea m'a lovit ca un trăsnet. Eu vin la Guribaba să caut păduri pentru șeful meu și aflu că Guță Mardan se interesează de pădurile din Vraiștea pentru dânsul.

— „La noi, în ținutul Vraiștea, n'au mai rămas păduri, răspund eu cu aer de tristeță prefăcută. S'au tăiat toate sub guvernarea liberală și averescană“.

— „Ești greșit, mon cher. Uite am aici lista tuturor pădurilor din ținutul D-voastră, un tablou foarte amănunțit cu arătarea amenajamentelor, locurile cele mai bune, obștiile de exploatare, cooperatorii... Văd aici pădurea Doamna, Largu, Borca, Corbu“...

Se scoală de pe scaun și apasă pe buton.

— Dragă Ghiță, vezi să ne aducă două cafele și vezi ce fac copii, că-i aud zbierând. Spune-i lui Vasilică să nu mă scoată din răbdări.

— Și cum vă spun, stați bine cu pădurile în județul Vraiștea.

Da, stați foarte bine.

Cu mâinile la spate Guță Mardan începe a se plimba prin casă cu pași mari, cu capul lăsat în piept, vorbind încet, mai mult pentru sine decât pentru mine, cred chiar că uitase că sunt acolo :

— „Da ! Planul meu de refacere e pe patru ani, cât stăm la putere. În doi ani plătesc datoriile și în cei alți doi, adun bani albi pentru zile negre”.

Apasă din nou butonul.

— „Dragă Ghiță, fă-mi bagajele pentru București, că plec imediat, mai am două ceasuri... Mișcă dragă mai răpede, par'c-ai fi boșorog. Adevărat că ești bun de senator.

— „Știți că pe Ghiță Moacă al nostru îl facem senator”.

„E cam tembel, dar e băiat bun și ascultător și mai ales e foarte prietenos. Râde ca un idiot la toată lumea fără să aibă pricină de râs”.

Vă închipuiți cât am rămas de uluit. Cel pe care adinioară îl luasem drept fecior în casă, e candidat de senator. Soneria începe să zbârnâie. Servitoarea vestește pe Inspectorul silvic Crețeanu și pe Nicu Ținkweis.

I-mi cer voie să plec, dar Guță Mardan mă roagă să aștept câte-va minute în camera de alături.

Prin mintea mea trec toate planurile lui Guță Mardan, care erau întocmai ca a șefului nostru din Vraiștea.

Dar de odată o ușă laterală se deschide cu zgomot, trântită de pereți și un drăcușor de copil zbughește în salonul unde eram eu.

Mi-am închipuit îndată că e poznașul de Vasilică, de care tatăl său era îngrijit adin-oară, scăpat de supravegherea d-lui senator Ghiță, ocupat cu facerea bagajelor stăpânului său.

Se apropie de mine foarte prietenos, îmi dă frumos bună-ziua și mă întreabă cum mă chiamă.

Era întocmai tatăl său. Croială de băiat bine făcut, cu ochi mari, cu fața rotundă, copilărească.

— „Mata înveți la școală ?”

— „Nu. Eu sunt mic, peste câteva luni mă dă taticu la școală”.

— „Dar îți place cartea ?”.

— Nu-mi place să învăț, că tata mi-a spus că n'a învățat nimic în școală, a trecut ca gâsca prin apă și acum e ministru.

— E ministru tatăl tău ? Eu știam că nu-i ministru.

— Ba da ! Tata e ministru de păduri cu Mihalache la București.

— Da de unde știi mata asta ?

— Tata mi-a spus și Ghiță și Marița, toți îi spun în casă domnule Ministru.

— Dar mata ce ai să te faci?

— Eu? Tot ministru. Să vezi, m'a prins tata odată cu minciuna, dar nu m'a bătut nici nu m'a ocărât. M'a dezmiertat și mi-a spus: „tu ministru ai să ajungi”.

De atunci mint al dracului și eu și tata, c'ășa se cere unui ministru. Eu și tata suntem doi miniștri în casă.

Convorbirea mă înveselea din ce în ce mai mult, dar micul strengăruș pune mâna pe cercul de lângă ușă și o zbughi afară.

Rămân singur în așteptarea lui Guță Mardan.

Incep a mă plictisi. Caut o carte ori o revistă de citit.

I-mi îndrept privirea pe mese, pe etajere, dar nu găsesc nimic, nici în antret, nici în camera din față, nici în salon.

M'a izbit faptul că în casa unui șef de partid, cu năzuinți de a fi ministru, nu se găsește nici o carte.

Descopăr însă în salon la coada unei canapele, o mică etajeră. Printre bibilouri și jucării zăresc o carte destul de groasă.

Era, „Napoleon” de Emil Ludwig.

Răsfoind, zăresc o subliniere cu creion albastru.

Stă scris acolo că Bonaparte fiind abea sublocotenent, își pusese în gând să ajungă Împăratul Franței și a ajuns.

Am înțeles îndată că Guță Mardan e stăpânit de ambiția de a ajunge cu ori ce preț ministru în țara românească și că în acest scop se auto-sugestionează, dându-se în casă drept ministru și punând slugile și copii să-i spună, domnule Ministru.

Pe la mijlocul cărții zăresc și o șuviță de păr blond.

Am înțeles că Napoleonul nostru are deja o Josefină.

Pe sală aud trântindu-se o ușă și glasul lui Vasilică.

— „M-ai lăsat singur domnule ministru.

„Rog pe excelența Voastră să spună excelenței Sale, tatăl matale, că sunt grăbit și vreau să plec“.

Apare Guță Mardan. I-mi iau rămas bun de la ambele excelențe și mă retrag.

CAP. VI.

Pregătiri pentru alegeri

Deși partidul național-țărănesc era la putere, totuși alegerile erau destul de grele pentru ambiția șefului, care ținea să ia toate locurile la Cameră și Senat și toate mandatele de consilieri comunali și județeni.

Aceasta nu pentru că n'ar fi dorit din tot sufletul să înlesnească reușita unui fruntaș liberal cu care era în legături de afaceri, dar pentru că ținea să dovedească organizației centrale, că e mare elector, ca apoi pe temeiul acestui titlu să poată cere, macar umilul post de Subsecretar de Stat.

Campania de întruniri politice este în toiul ei în Guribaba.

La clubul partidului național-țărănesc, mulțime mare de țărani și surtucari.

— Guță Mardan ia cuvântul.

— Domnilor, avem astăzi treisprezece zile de la anul nou cel boieresc, suntem astăzi în ziua de anul nou cel creștinesc, așa cum l'am apucat noi din strămoși. Vă urez să trăiți ani mulți cu soțiile și copii d-voastră

Romania Mare s'a făcut sub calendarul vechi și când am deschis ochii pe lume, calendarul acela era și bine mai trăiam !

-- „Așa-i cucoane, bine zici”.

Nu vorbesc mai mult despre aceasta, va veni vremea ei după alegeri și să fiți siguri că va fi pe voea d-voastră.

În altă zi, mare întrunire în sala teatrului din Guribaba.

Pe scenă văd pe amicul meu avocatul Matei, pe Toader Uscatu, căpitan Artur, căpitan Ghiță Talpău, Ghiță Moacă, Chipăruș și mulți alții.

Șeful însu-și prezida întrunirea.

Domnul Dumitriță are cuvântul.

— Fraților, să vă spun o vorbă din bătrâni :

Frunză verde baraboi

Hai la joc picioare moi.

Iaca așa au să ne cânte cele alte partide, dacă n'om ști juca bine, adecă dacă n'om lua toate locurile de deputați și senatori. Trebuie fraților să luăm toate locurile, pentru că doar pentru d-voastră le luăm.

Partidul nostru sunteți D-voastră și cu noi. O mână spală pe alta și amândoaună obrazul. Să nu rămână ne spalat obrazul nostru, adică obrazul partidului, că-i rușine. Trebuie să punem rânduială în țară că alt fel pierim.

Ne vâităm cu toții de sărăcie, dar știți

d-voastră de ce este sărăcie în țară ? Să vă spun eu. Când suntem mici, ne dezmiardă mama sau bunica ori vre'un străin cam așa:

„O saracu, o salacu, sărăcuțu, cât e de mititel și frumușel, ori cât de rău îl doare burta“. De asta trăim în sărăcie pentru că de mici copii tot de sărăcie ni se vorbește.

De astă-zi înainte vom spune copiilor noștri când îi desmierdăm: bogatul, bogatul“...

Bravo, așa este, să dea Dumnezeu, răsună sala.

— Domnul Ghiță Chipăruș are cuvântul.

— Fraților după cum știți eu sunt din partea Cetăței lui Ștefan cel Mare și în numele plăeșilor lui vă spun :

Bine v'am găsit.

— Bine ați venit, răsună sala.

— Și vă mai spun : să trăiți.

— Să trăiți și D-voastră, răspund cutoții

— „Eu am să încep vorba bătrânește, că așa suntem deprinși noi țărani, cu povești și doine.

„Era odată o baltă mare, plină de balauri. Și balaurii iștia eșau noaptea de la locul lor și mâncau vitele oamenilor.

„Și s'au încercat cei mai voinici bărbați să-i ucidă, dar piereau, că-i răpuneau balaurii. Și s'a arătat un om iscusit, care s'a apucat

și a făcut șanț până la baltă, a secat apa, și balaurii au fugit, alții au pierit.

„Așa să facem și noi fraților cu partidul liberal și averescan partidul balaurilor, să le săcăm balta, adecă să nu-i mai votăm și au să piară cu toții”.

Bravo, ura, traiască Ghiță Chipăruș.

Șeful aplaudă sculându-se în picioare, apoi înbrățișează și sărută pe orator.

D-l Ion Matei are cuvântul.

Abia începuse să vorbească prietenul meu, că Guță Mardan începe a da semne de nerăbdare.

În adevăr Ion Matei nu vorbea pe placul șefului. Într'o formă frumoasă, fără povești și zicale, pătruns de o credință, făcea lumii adunată, școală politică.

— „Partidul național-țărănesc, domnilor, a biruit, dar trebuie să biruie și țăranismul. Țărănism nu înseamnă că d-voastră țăranii să dormiți, iar câțiva surtucari de la orașe să ia în antrepriză numele și nevoile d-voastră.

„Trebuie să fiți treji, să veghiați d-voastră înși-vă la nevoile d-voastră, și să trageți la răspundere pe aceia dintre noi, care fiind în vre-o slujbă înaltă de miniștri ori deputați, nu se vor arăta la înălțimea chemării lor.

„Trebuie să piară obiceiul ca deputații și senatorii să se întâlnească cu alegătorii numai

în zilele de alegeri, iar după aceia nu-i mai vede nimeni.

„Trebuie să sprijiniți acest partid cu credința că este al d-voastră. În ziua când vă veți înșela asupra unora dintre noi, dați-i de o parte, dar puneți la loc alții tot din acest partid. Credința în partidul d-voastră nu trebuie să piară”.

Cuvântarea lui Matei a intrat adânc în sufletul ascultătorilor, n'a produs însă și entuziasm sgomotos. Aceasta din pricina că șeful n'a bătut din palme și nici vre unul de pe scenă, de unde pleca semnalul aplauzelor.

— Domnul Ghiță Moacă are cuvântul.

Inbrăcat cu o scurteică închisă la gât, purtând în picioare bocanci cu jambiere galbene de piele, oratorul glăsuște astfel:

— „Onorată adunare, vă zic bună ziua și bine v'am găsit sănătoși.

Șeful, entuziasmat de la primele cuvinte, bate din palme cu căldură. Se aud strigăte: Bine ați venit!

— „Fraților numai puteam răbda atâta suferință, am biruit fraților. De mai stăteam mult în opoziție crăpam cu toții.

„De mai stăteau șobolanii la putere o puneam rău de mămăligă.

Să zicem Doamne ajută, că, de azi ina-

inte, are să fie treabă bună în țară și are să fie și pentru noi.

„Să trăiți, ura flăcăi.

„Ura, răspunde sala.

„Și încă odată, ura flăcăi, (învârtindu-și pălăria deasupra capului pentru a-i îndemna să strige mai tare și cu toții).

Ura! răspund din nou.

„Și încă dată, ura flăcăi. Ura! răspund cu toții.

Șeful s'a sculat în picioare aplăudând fără să-i fie milă de palme, entuziasmat până la lacrimi îl sărută pe Moacă.

Urmează la cuvânt șeful însă-și, domnul Guță Mardan.

Ropote de aplauze cutremură sala. Intr'un colț al scenei un cetățean de rit mozaic, cu părul creț, cu fața roșie pistruiată, bate din mâini și din picioare ca apucat de Ducă-se pe pustii, strigând disperat din toate măruntaele, „Trăiască conu „Gâță“, trăiască partid al nostru țărânesc, ură, ură, ură“.

Intr'alt colț al scenei, cei doi oratori, Ghiță Moacă și Ghiță Chipăruș, zberau ca două ghițele, dând din cap, dând din picioarele dinapoi și dinainte, „trăiască șeful nostru, ura flăcăi“.

Mai mult de zece minute strigăte și aplauze,

Şeful stă în picioare, mut şi neclintit, cu chipul înseninat de bucurie. Se vedea bine că toate acestea îl gâdilă plăcut.

Cu mare greutate, la un semn al lui, se face linişte.

Trei ceasuri, încheate a vorbit şeful.

„Vom efteni zaharul ca să vă îndulciţi şi d-voastră, nu numai boierii. Vom efteni peştele ca să-l poată mânca şi saracii. Vă vom scoate din ghiarele băncilor liberale, veţi avea lemne de foc şi pentru făcut case, adecă vom lua pădurile din mânilor liberalilor şi le vom da la obştii, adecă d-voastră.

„După aceasta şeful laudă pe membrii Regentei, spunând că sunt oameni de treabă, nu ca răposatul Rege Ferdinand, care, Dumnezeu să-l erte, a fost un Rege viteaz, dar era mai mult pentru Brăteanu decât pentru ţară.

În legătură cu aceasta şeful povesteşte următoarea întâmplare :

— Murise Regele Ferdinand I şi se plimba trist prin Raiu.

Sfântul Petru văzându-l, l'a întrebat de ce este aşa de supărat ?

Cum să nu fiu trist, Doamne, dacă sunt singur aici. Pe pământ am fost deprins să am întotdeauna pe Ion Brăteanu lângă mine.

Sfântu Petru i-a spus lui Dumnezeu, şi

Dumnezeu s'a îndurat și l'a luat de pe pământ și pe Ion Brăteanu.

Și acum stau amândoi la un loc și trebuie să fie tare necăjiți că văd de acolo, că național-țărăniștii au venit la putere.

Apoi sfătuește pe ascultători să nu să încreadă în liberali și averescani că acum se arată pocăiți, dar lupul își schimbă părul însă naravul ba.

În legătură cu aceasta istorisește o poveste de Ion Creangă, găsită într'o carte, din care viitorul senator Ghiță citea povești lui Vasilică :

— „O capră avea trei ezi, i-a încuiat în casă și s'a dus la păscut, spunându-le să nu deschidă ușa la nimeni, că poate vine lupu și-i mănâncă

Să dea drumul la ușă numai când o auzi vorbele :

Trei ezi cucueți
Mamei ușa descuieți
Că mama v-aduce vouă
Frunze-n buze
Lapte-n țâță
Drob de sare
În spinare
Mălăieș în călcăieș
Smoc de flori
Pe subsuori

Dar lupul care pândea în dosul casei, a

auzit aceste vorbe și îndată ce s-a dus capra la păscut, a bătut la ușă și cu glas dulce și prefăcut, a început să spună:

Trei ezi cucueți

Mamei ușa descuiеți

Că mama v'aduce vouă

Frunze'n buze...

Ezii crezând că e mama lor, au deschis ușa, și lupu i-a mâncat“.

Ultimele cuvinte ale șefului sunt acoperite cu furtună de aplauze.

În frunte cu Guță Mardan, mulțimea se îndreaptă spre piață, unde în jurul statuei lui Mihail Cogălniceanu se încinge hora.

Din lipsă de patriotism, comandantul regimentului din Guribaba, n'a dat muzica militară, deși Guță Mardan a depus mare stăruință. Un taraf de lăutari scoate foc din arcușe și cobze, iar sus, în balconul unui hotel, un fotograf adus anume, scoate poze...

Ghiță Moacă și Ghiță Chipăruș ținându-se unul de altul cu mâinile după cap, frământă pământul cu picioarele, mișcându-se în bataia muzicei când la dreapta când la stânga; când repezându-se cu capul înainte, când dându-se înapoi cu capul pe spate.

În fața lor, Toader Uscatu, între Ghiță Talpău și Ștefan Ciorbă, se țineau unul de altul prinși de mijloc, lăsându-se purtați de

horă și abea ținându-se pe picioarele lor dam-
blagite :

Cine joacă și nu cântă
Facă i s'ar gura strâmbă

Incepe a chiui Dumitriță.

Din rândul din față răspunde Ghiță
Moacă :

Frunză verde iasomie
Mi-o venit rândul și mie
Ard-o focul sărăcie
Am s'o dau pe bogăție.

Din hora mare se desprinde Nae din
Pârlita, părintele Belea și Ghiță Moacă, în-
vârtind nebunește la mijloc o bătută turbată :

Nu-i frumos cine-i frumos
Ci-i frumos cine-i drăcos
Iac'așa cum mă vedeți
Nu mă dau pe cinci băeți.

hop, hop, hop,

strigă conu Nae bătând în loc pământul și
sucindu-se cu iuteală la dreapta și la stânga.

În învârteala nebună a jocului, rasa pre
sfințitului Belea se urcase în cap, în locul pă-
lăriei, care zburase de mult. Se vedeau pan-
talonii de stofă neagră până la genunchi, res-
tul în sus, din suman alb.

Sunt Belea ori nu-s Belea
Ardă-te focul giubea
Ce tot stai în calea mea !

I-și scoate rasa care-l încurca la joc, o
acață de un picior al statuiei lui M. Cogăl-

niceanu și începe a frământa din nou pământul.

Mă înprietenisem cu toți frunțașii partidului național țărănesc din Guribaba.

Ajunsesem chiar omul de încredere a lui Guță Mardan, intrasem în toate tainele politicei Guribăbene și eram chemat la toate întrunirile și banchetele.

Intr'o zi plecăm în satul Repca pe valea Bistriței, locul de naștere a prietenului Matei, unde cânsul organizase o mare întrunire.

În fruntea sătenilor era bătrânul său tată împreună cu cei alți feciori și toate neamurile luptătoare în acest partid.

Cel dintâi care se dă jos din automobil e părintele Belea, născut și el în satul vecin.

Negru la chip, cu fața păroasă, cu barba tunsă, Sf-sa purta pe cap o pălărie patată de sudoare, amestecată cu praf, de sub care ieșea un păr lătos, care se pare că n'a cunoscut pieptene nici o dată. De sub rasa patată și plină de slin, se văd pantalonii lasați peste bocanci până sub călcâe.

Se lasă puțin pe vine și se strânge cu mânele de burtă pentru a-și ridica pantalonii, mișcare pe care o face adese ori, din obicinuință.

— Bună ziua oameni buni, bine v'am găsit.

Scoate apoi răpede tabacherea și începe să răsucescă o țigară, dar rînd pe rînd se îndreaptă spre el sătenii și sătence pentru a-i săruta mîna, potrivit obiceiului, cea ce îl împedică să o mîntuie de făcut, fiind nevoit să o mute dintr'o mîna în alta.

În cele din urmă izbutește și încearcă să o aprindă, dar vîntul stîngându-i vre-o trei chibrituri, face adăpost din poalele rasei și triumfător începe a trage cu sete, scoțând groase rotoagoale de fum albăstrui.

Întruiva obiceiului, cel dintîi care cuvintează, este șeful. Povestește istoria cu moartea Regelui Ferdinand, care a chemat la el pe Ion Brăteanu, apoi istoria cu capra și trei iezi.

Arată spre munți spunînd că în scurtă vreme, ale țaranilor vor fi pădurile, făgăduiește că va efteni peștele, zahărul,... că va desființa școlile complimentare, și că va lua măsuri întruiva aceloră, care în alte sate merg după calendarul nou.

În uralele mulțimii plecăm spre comuna Brotăceni, unde părintele Belea fusese preut pe vremuri.

— „Bună ziua gospodari, grăiește Sf-sa, își ridică pantalonii, și iarăși răsucesce o țigară și blagoslovește pe sătenii cu ea în gură.

După ce părintele Belea înapușcă un discurs împotriva ciocoilor și veneticilor, ia cuvântul șeful partidului.

Guță Mardan povestește din nou istoria cu Regele Ferdinand și Ion Brăteanu, apoi, povestea cu capra și trei ezi cucueți, pe cari i-a mâncat lupul, apoi după ce face aceleași făgădueli ca la Repca, ne întoarcem la Guribaba, aruncând pe drum din automobil manifestele ce ni mai rămăsese.

CAP. VII.

Cum s'au hotărât listele de candidați pentru Cameră și Senat

Mai erau câte-va zile până să se împlinească termenul de înfățișat tribunelului listele de candidați.

Guță Mardan a crezut nimerit să convoace congresul partidului pentru a hotărâ.

Înainte de a începe dezbaterile, o mare întrunire în grădina publică.

Un puhoi de țărani înpestrițați cu surtucari din oraș se îndreaptă spre locul întrunirii.

În mai puțin de un ceas parcă n'au mai fost florile de pe marginea aleelor și copacii de ornament.

Intrunirea se deschide printr'o scurtă cuvântare a șefului, care durează un ceas, apoi urmează la cuvânt Toader Uscatu, care rostește un aprig discurs împotriva averescanilor, de cari îi poreclește „averescâni,” de când a părăsit acest partid și s'a înscris, din proaspăt, în partidul național-țărănesc.

Vorbind de liberali oratorul povestește următoarea întâmplare: „Intr'o dimineață de vară luam cafeaua cu lapte c'o feliuță de cozonac pe terasa casei mele (o magherniță supusă dărmării). De odată aud un ciripit de păsărele. Privesc văzduhul, păsărelele veneau grămadă speriate spre mine, așezându-se pe copacul din fața casei, și uitându-se îngrozite spre cer. Ce să fie, îmi zic în sinea mea?

„De odată zăresc un uliu mare rotindu-se în apropiere.

„Am luat pușca, am pus-o la ochi, (face cu ambele mâni semnul tragerii cu pușca). Poac!

„L'am doborât! (o spune grav și triumfător).

„Ei bine, fraților, păsărelele sunteți d-voastră, suntem noi, și eu sunt o păsărică, iar uliul este partidul liberal, care vrea să ne înghită.

„Să doborâm uliul, să doborâm dihania, dar nu cu pușca, cum am făcut eu, să-l doborâm cu votul“.

Mai departe oratorul arată că peștele e foarte scump și „că singurul om de stat în care ne putem pune nădejdea c'avem să mâncăm pește eftin și totdeauna proaspăt, este d-l Iuliu Maniu; el singur dintre toți bărbații mari de stat, a studiat chestiunea peștelui“.

Urmează apoi o altă scurtă cuvântare a șefului, care durează mai bine de jumătate de ceas, cerând ertare că e nevoit „să o scurteze” de oare-ce congresul județean al partidului așteaptă pentru a hotărâ cine să candideze la Cameră și Senat.

Face cunoscut publicului că se va efteni zahărul la doisprezece lei kilogramul și peștele la zece lei, socotind tot odată și câți bani vor rămânea pe an economie în punga consumatorului prin această ieftenire.

Aduce mari laude Inaltei Regente, că a făcut un act de dreptate chemând la putere partidul național-țărănesc spre fericirea țării și încheie amintind minunea lui Dumnezeu că, îndată după moartea Regelui Ferdinand I, s'a dus de pe pământ și Ion Brăteanu, ca să nu-i fie urât pe lumea cealaltă.

* * *

Mulțimea adunată începe să se înprăștie. Candidații la deputăție fac fie care propagandă printre membri congresului pentru a întruni numărul de voturi.

Secretarul partidului face apelul delegaților comunali.

Din sectorul lui Ion Matei nu răspunde nici unul din cei care erau în registre, și se prezintă alții noi, necunoscuți.

Părintele Belea stătea mirat foarte, par-că

n'ar ști nimic ce s'a petrecut. Plin de praf și cu ochii roșii de nesomn, se vedea bine că Sf-sa nu dormise toată noaptea.

Alergase cu mașina prin toate comunele din sectorul lui Matei și schimbase delegații oficiali cu prieteni personali și neamuri.

Guță Mardan, se suie la tribună.

— Domnilor, singurul candidat pe care îl supun aprobării d-voastră sunt eu. Aveți de zis ceva? Tăcere generală.

N'aveți nimeni de zis nimic.

Acum ești toată lumea afară... Să între câte unul din fiecare comună, pe sectoare, după cum am să vă strig eu.

Sectorul Ceahlăului. Sunteți toți? Pe cine vreți voi deputat?

— Pe părintele Belea, răspund cu toții.

-- Să între sectorul Valea Albă. Câți sunteți? Șase! bine! Voi pe cine vreți senator?

— Pe Ghiță Moacă răspund cu toții.

Se face la fel cu toate sectoarele.

— Să între toată lumea în sală.

— Domnilor, s'au ales cinci candidați pentru parlament. Cine va fi la Cameră și cine la Senat și al câtealea să fie pe listă, voi hotărâ eu. Mai este de ales al șaselea candidat din sectorul Cetății. Acela se va hotărâ la fața locului.

. . .

Fericiții aleși poftesc prietinii la câte o crâșmă pentru a-i cinsti. Părintele Belea benchetuiește la „Cavaleria Iligant”.

Jănică Matei trece spre casă amărât de nedreptatea ce i se făcuse.

Dar cine-va îl strigă din ușa crâșmei. Era părintele Belea.

— Domnule Matei, haidem să bem un pahar de vin. Nu fii supărat. Acum am să fiu deputat eu, altă dată ai să fii D-ta.

Cu două zile înainte, Ghiță Chipăruș cutreierase satele din jurul târgușorului Cetatea, ca să-și aducă prietinii la întrunirea hotărâtă de șef pentru alegerea candidatului de deputat din acest sector.

La cinci Km. departe de orașel adunase el norodul ca să-l întâmpine pe Guță Mardan. Numeroase căruțe țărănești așteptau la o parte din drum, într'un maidan.

Copii de școală îmbrăcați național, purtând în brațe znopi de grâu și așezați pe două rânduri, stau gata pentru cântări. Zece țărani călări sub comanda lui Ghiță Chipăruș pe un cal alb, înaintează un kilometru pe șosea până în vârful priporului, pentru ca îndată ce or zări automobilul care aducea pe șef, să dea semnalul.

Cu mâinile streșină la ochi, călăreții spintecă văzduhul cu priviri nerăbdătoare.

Intr'un târziu se arată în zare un nour alb de colb, care venea lungindu-se spre târg cu iuțeala vântului.

Călăreții se întorc în galop. Ghiță Chipăruș dă cele din urmă ordine. Toată lumea își reia locul hotărât de mai înainte. Copii își potrivesc glasul, Madam Chipăruș dă tonul.

Se apropie automobilul. Steaguri tricolore îl înpodobesc în față, de ambele părți și în spate. De jur împrejur lipit, chipul lui Maniu, Mihalache, membrii Regentei și Guță Mardan.

Se oprește. Coboară șeful cu chipul zâmbitor, urmat de Ion Rădașcă, Ghiță Talpău, Ștefan Ciorbă și Ghiță Moacă, viitor senator, care ducea pe braț pardesiul șefului și râdea plecându-se în toate părțile.

Puternice urale izbucnesc din toate piepturile.

Corul intonează „Trăiască Regele de țară iubitor și apărător de țară”, după care urmează „Trăiască Guță Mardan în pace și onor de țărănime iubitor și de pământuri împărțitor”.

Madam Chipăruș se desprinde din mulțime, înmânează șefului un mare buchet de trandafiri, și-i face o respectoasă plecăciune înclinându-și capul și înmuindu-și ambele picioare.

Ghiță Chipăruș întepenit pe calul său

alb, face mulțimi un semn din mână pentru liniștire, după care cuvântează :

„În numele meu și al orașului Cetatea, în numele ținutului Guribaba, partea de Mează-Noapte, în numele plăeșilor lui Ștefan cel Mare, pe ale cărui urme călcați, vă urăm bine ați venit, coane Guță și să trăiți.

„Iată orașul, iată cetatea lui Ștefan, care vă așteaptă cu brațele deschise ca pe un arhanghel.

Dușmanul este răpus, adică partidul liberal cu toată șoricărimea din el, și partidul averescan, sau vereșcanii, au perit cu toții.

După cum Ștefan cel Mare, obosit de lupte și bătut de Turci la Dumbrava Roșie, a venit aici la mamă-sa acasă în cetate și i-a bătut noaptea în geam, cum spune și marele poet Mihail Bolintineanu; iar mă-sa l'a întrebat : „Cine bate noaptea în fereastra mea?“, iar el i-a răspuns : „Eu sunt dragă mamă nu te speria“; și după cum mamă-sa i-a zis răstindu-se la el : „mergi și pentru țară mori și-ți va fi mormântul încororat cu flori“; iar Ștefan a plecat la luptă, a biruit pe Turci și atunci mă-sa l'a pupat și l'a primit cu brațele deschise, tot așa te primim noi astăzi, cu brațele deschise, obosit de lupte cu liberalii și averescanii și alte dihanii.

„Fiți bine venit în mijlocul nostru“.

Urale nesfârșite acopăr cuvintele din urmă ale oratorului.

Șeful copleșit de bucurie până la lacrimi, se suie pe o căruță pentru a fi văzut de toată lumea și răspunde astfel:

— „Oameni buni, vă mulțumesc pentru cuvintele frumoase și pentru dragostea cu care m-ați primit...”

Fericit este amicul meu Ghiță Chipăruș că-l înbrățișați cu atâta dragoste.

N-am greșit când m'am hotărât să-l fac deputatul D-voastră.

Dar poate că eu mă înșel, poate nu-l vreți (zâmbește ironic și face cu ochiul lui Chipăruș), poate vreți pe altul.

Eu vă întreb, este bun de deputat Ghiță Chipăruș?

— E foarte bun, clocotește mulțimea.

— Este altul mai bun? — Nu este altu mai bun, răspund cu toții.

Intorcându-se apoi cu fața spre Ghiță Chipăruș și luându-și pălăria din cap înaintea lui: „Deputat să fii și din partea mea, dragă Ghiță, că din partea mulțimei văd că ești”.

Deputatul Ghiță coboară răpede de pe cal și cu ochii în lacrimi se sărută lung cu șeful.

*

Trecuse două zile de la această veselă întâmplare politică.

Suntem în cea din urmă zi și mai sunt două ceasuri până când listele de candidați pot fi depuse la tribunal.

Fruntașii partidului stau adunați cu toții în sala mare a Prefecturei, dar nu știe nimeni ce candidaturi vor fi propuse, fiind că iscălise în alb petiția către Tribunal.

Guță Mardan în camera de alături după o matură chibzuință o completează.

Cap de listă la cameră Guță Mardan.

Ghiță Moacă la senatul consiliilor județene și comunale.

Al doilea Părintele Cosiodoară președintele Cooperativei de păduri Cioara, comună alipită de curând la Guribaba.

Sf-sa nu e cunoscut de nimeni în partid, întrebându-se fiecare cine este acest preot și de unde este.

Al treilea e Ghiță Chipăruș.

Locul al patrulea e hărăzit pentru Sf-sa părintele Belea și numai dacă n'ar primi Sf-sa să candideze la acest loc, nesigur de reușită, va candida Lică Inimărea, sfătuitoarul juridic al șefului.

Sunt trimise iscoade să găsească pe cucernicul preot pentru a consimți să candideze, dar nu e găsit nicăeri.

Intr'un târziu agenții poliției îl găsesc într'o cadă din baia comunală. Doi băeși

munceau de zor să-l curețe și să-i iaie unghiile la mâni și la picioare.

Răspunsul Sf-sale n'a fost tocmai hotărât, dacă primește locul al patrulea, dar până să se înbrace și să se prezinte personal, lista s'a depus la Tribunal cu Lică Inimărea, în locul Sf-sale.

Dragostea norodului pentru partidul național-țărănesc a fost atât de mare, că au fost aleși tuspatru deputații.

Faptul acesta a avut două urmări de samă:

Una, că sf. sa părintele Belea s'a necăjit foarte și a scos un manifest prin care batjocurea pe Inimărea, poreclindu-l Chilon Chilonidis, hotărându-se în acelaș timp să nu mai facă baie în viața lui până nu s'o alege deputat, de frică să nu-l găsească alte alegeri iarăși în cadă.

Această hotărâre a părintelui Belea se simte îndată ce te apropii de sf. sa la o depărtare de cinci șase metri sau chiar de un chilometru, dacă vântul bate din partea sf. sale.

A doua urmare a fost o mică încurcătură pentru șef.

El era sigur că locul al patrulea se va pierde și va fi ales șeful partidului liberal, capul listei potrivnice.

Dar nu s'a întâmplat așa. norocul lui Lică

Inimărea a fost mai tare decât socotelile șefului.

Și totuși d-rul Costin, șeful partidului liberal trebuia să izbutească, așa era înțelegerea cu șeful partidului național-țărănesc.

Ghiță Moacă e condamnat să fie sacrificat pe altarul intereselor șefului său. La Senatul consiliilor comunale era candidat și șeful partidului liberal. Guță Mardan, în loc să facă propagandă pentru Moacă, îl înjură în fața alegătorilor spunându-i „bleg” și „boșorog”. Se alege d-rul Costin.

Dar Ghiță Moacă nu poate să rămână pe din afară de poartă. E omul de încredere a șefului și trebuie să intre înăuntru.

Parlamentul votase noua reformă administrativă și înființase în fiecare județ postul de al doilea prefect, cu numele de Președinte al Delegației Județiene sau Prefect Administrativ. Erau candidați pentru această înaltă slujbă, Ion Matei și Ghiță Moacă.

Șeful adună comitetul executiv al partidului pentru a-și da sama „către cine se îndreaptă simpatiile”.

Fiecare membru votează punând în căciula lui Mardan câte un petec de hârtie cu numele candidatului, pe care-l crede bun de Președinte al Delegației Județiene.

Șeful votează pe față pe Ion Matei.

Se numără voturile. Cele mai multe, aproape toate le are el. Mardan îl felicită călduros și după dânsul toți ceilalți.

— „Să știi că nu-i lucru curat, dacă m'a votat chiar Guță Mardan," îmi șoptește la ureche amicul Matei.

A doua zi, prefectul județului, din ordinul șefului partidului, face Ministerului de Interne propunerea de aprobare a Comisiunei Interimare județiene cu Ghiță Moacă în frunte, ca Președinte al delegației, iar ca membri părințele Belea, Ghiță Talpău, Ion Radașcă și Costică Nătângu.

Todiriță Uscatu e numit Inspector Școlar în învățământul primar pe două județe.

Îțic Lupu, zugrav de firme și negustor de vopsele, cetățeanul cu părul roșcat și creț, cu fața stacojie și pistruiată, care la fie-ce întrunire bătea din palme disperat și striga „trăiască Conu Gâță", a pățit-o și mai rău.

Târziu într'o noapte Guță Mardan trimete o birjă după el.

— „Dragă Îțic, suntem aici opt ochi și cu ai tăi zece. Vei fi ajutor de primar. Ești mulțumit?

— Da Cucoane.

— Acum pleacă și ne lasă în pace, c'avem treabă. Vezi, nu spune la nimeni.

A doua zi și cele următoare, aprinse cer-

turi pentru slujba de ajutor de primar și membri în delegație.

Singur Ițic Lupu râdea pe sub mustăți și-i privea de sus pe toți.

Se vedea la primărie privind mărinimos asupra orașului. Plănuia în mintea lui câte o contravenție lui Schwartzman vecinul, care-l concurează, și lui Moisă Covrigaru, fiind că nevasta lui e în ceartă cu nevasta sa.

Se vedea apoi în trăsura primăriei dând ordine din mers și amenințând cu degetul.

Vedea pe sergenții de stradă și pe comisari salutându-l respectos, ei, care până mai eri îi făceau procese de contravenție la legea repausului duminical, ori pentru c'a aruncat gunoiul în stradă.

Dar sosește ziua nefericită.

Lista liberală capătă o cincime din numărul consilierilor, iar Ițic Lupu, care era la urma listei național țărăniste, nu intră în consiliu și nici ajutor de primar nu poate să fie.

Șeful e însă mărinimos, îl asigură că ori de câte ori va avea nevoie Primăria de vâpsele, de la el va cumpăra...

— „Numai vezi să nu ne dai marfă proastă, dragă Ițic, nu de alta, dar vreau să rămânem prietini.

CAP. VIII

Noii demnitari la muncă

Alegerile parlamentare, județene și comunale s'au terminat demult. Fiecare în slujbele pe care le-au căpătat, muncesc după mintea multă ori puțină cum o au dela Dumnezeu, și după apucăturile pe care le au de acasă.

Intr'o zi mă înfățișez cu o petiție înaintea onor. Delegației Județene în calitatea mea de avocat al Statului.

Era nevoie de o grabnică soluționare.

Am aflat atunci că de obicei președintele delegației nu prezidează nici odată delegația și că în locul său o face pe președintele Ion Radașcă, ori părintele Belea, ori Ghiță Talpău, după cum se întâmplă.

De data asta mai mare era Ion Radașcă.

Incepe să citească petiția cu voce tare și răspicat.

Ghiță Talpău i-o zmuncește din mână: „las'o să-și facă stagiul” și o bagă în vrafu de hârtii aflat pe masă.

Nătângu o caută și o scoate de acolo, să vadă dacă nu cumva e vorba de vre-un drept de crăsmă.

— Ascultă măi Nătângule, tu dece ai încasat diurna pe luna asta mai mult decât ți se cuvine? Ai luat din dreptul nostru.

— Să fii tu al dracului?

— Să fii tu!

Și astfel onorații membri ai Delegației Județene uită de petiția mea, și încep între ei o ceartă care nu se mai isprăvește, cu privire la diurna „hălită” de Nătângu.

„Mi-ai halit-o”, mi-ai ciordit-o, „dă-te dracului” și alte vorbe mai tari, care nu se pot scrie, curg din gura lor.

Se crapă puțin ușa mare ce dă în coridor, un țăran își bagă întâiu capul înăuntru, apoi mâna dreaptă. Cu ochii ținți la membrii delegației face un semn din deget. Se răpede Ghiță Talpău, se retrag amândoi într'un colț, vorbesc ceva pe șoptite, apoi Talpău se întoarce la biurou.

— „Stângaciule, ia vezi cererea lui Brânzilă, știi hârtia ceia care am tot dat-o noi de o parte până o veni el în persoană”.

Intră apoi o față bisericească și-l ia de o parte pe părintele Belea. Din câte mi-a venit la ureche, am înțeles că nu era vorba nici de sfânta biserică, nici de înpărăția cerurilor.

Ușa din nou se crapă, un mocan face cuiva un semn din cap și sare ca ars Costică Nătângu.

...Și așa fie care membru ai onoratei Delegații județene, în câte un colț al sălei, prin coridor mai la întunec, „rezolvă” în șoșote și prin strângeri de mână apăsate, numeroasele cereri ce li se înfățișază..... spre binele obștesc.

De și cererea mea „foarte urgentă”, nici până astă-zi nu e rezolvată, fiindcă „nu și-a făcut stagiul”, totuși n'am nici o supărare în privirea membrilor Delegației județene de atunci. Cu toții sunt băeți veseli, foarte cum se cade și nu ți se urăște nici o dată cu ei.

În tot timpul ședinței suguesc și se întrepă unul pe altul: „Măi Ghiță, buni au fost păstravii ceia?... știi tu de la Adolf Scrumbie.

— Da, da... au fost buni... mai buni decât brânza care ai primit-o tu de la popa cela... știi tu, de la popa Dandana.

Și multe alte glume nevinovate fac între ei onorații membri ai onoratei delegații județene, iar treaba „merge strună”.

Nu mi-a plăcut însă purtarea amicului meu Matei, care a jignit într'o bună zi pe toți acești oameni foarte cum se cade și la locul lor în slujba pe care o au.

Intrăm o dată la Mărguța, prăvălie de mezeluri și bodegă, de unde prietinel meu vroia să cumpere ceva de ale gurei, eu fiind invitatul său la masă.

Dar în odaia de alături, onorata delegație era în complectul ei la un pahar de vin.

Suntem poștiți și noi. Ion Radașcă se scoală în picioare și ridică un toast pentru Ion Matei, arătându-i meritele și intitulându-l „doctrinarul partidului nostru”.

Ne asociem cu toții, ciocnim cu toții și mai ales bem cu toții paharul pân la fund.

Dar de o dată Ion Radașcă se încruntă, se așează pe scaun, stă puțin și se gândește, apoi cu glas răstit către prietenul Matei.

— „Ian ascultă domnule, cine e mai mare la Prefectură, [noi Delegația Județeană, ori dumneta avocatul județului?

Cine te-a numit pe D-ta? Nu noi? Cine te poate da afară, nu noi? Atunci pentru ce D-ta ai leafă șese mii de lei pe lună, iar noi numai câte 2400 fie care?”.

Jănică Matei, fără a-și perde cumpătul, și după o matură chibzuință, răspunde răspicat.

— „Pentru că munca intelectuală se plătește mai scump de cât munca manuală”.

Parcă ace uriașe au eșit din tăbliile scaunelor și i-au înțepat adânc pe fiecare.

De o dată au sărit în sus cu toții. Scrâșnete din dinți, amenințări, urlete. Cu greu l'am putut scoate de aici ne-ătămat pe amicul Matei,

....Și totuși luați fie care în parte, sunt oameni foarte cum se cade onorații membri ai

Onoratei Delegațiunei județene din Guribaba.

* * *

Intr'o zi mă găsesc în biuroul d-lui Președinte al Delegației sau Prefect Administrativ, cum îi place lui Ghiță Moacă să se intituleze.

Prietinos și zâmbitor cu oricine se înfățișează înaintea lui, se scoală în picioare și întinde mâna fie căruia, întrebându-l „ce mai faci”, chiar dacă atunci îl vede întâiaș dată.

Poate mă înșel, dar de câte ori l-am văzut pe Moacă ridicându-se de pe scaun, mi s'a părut că suferă de boală de picioare.

Deși om la patru zeci și cinci de ani, dar îi trebuie cel puțin cinci minute până se scoală de pe scaun și patru minute până se lasă la loc.

Cu privire la „soluționarea” multelor cereri ce i se înfățișează, domnul Prefect Administrativ Ghiță Moacă are un mijloc al său, original și practic.

Dacă cel ce se înfățișează e țaran și n'are nici o hârtie în mână, îl întreabă îndată: „unde ți-e jalba”.

— N'am cucoane...

— Apoi de ce nu ai. Dacă ai avea-o, ar fi treabă bună, că chiar acum ași da ordin să-ți faci ceia ce-mi cei.

Du-te răpede acasă și-ți fă o jalbă.

— De ăsta a scăpat.

Dacă țaranul are jalba la el, îi spune cu blândețe, privindu-l în ochi: — „las-o aici, c'are să fie treabă bună”.

„Primești răspunsul acasă, să n'ai nicio grijă”. Apoi strângându-i mâna!

— „Mergi sănătos, să ai toată nădejdea, c'are să fie treabă bună”.

A scăpat și de ăsta.

Dar într'o zi un sătean, cu toate c'a lăsat jalba pe biurou, nu s'a dat dus până nu i-a povestit d-lui Prefect Administrativ Moacă, tot necazul care l'a adus acolo.

Eram în camera de alături la Costică Gureș, secretarul general al consiliului județean.

Ușa era deschisă. Vedeam pe sătean că vorbește cu glas tânguitor despre niște pagube pe care i le-a făcut notarul în sat, de niște bani pe cari i-ar fi luat acesta pe nedrept.

Tot timpul Ghiță Moacă dădea din cap și aproba pe nenorocitul om, dar părea că privirea lui e pe altă lume, că gândul său se plimbă pe alte meleaguri. Am crezut că se gândește ce hotărâre să ia.

În sfârșit se termină jalaria, Ghiță Moacă îi strânge mâna și-i spune să aibă răbdare, „că are să fie treabă bună”.

Spusele bietului Român mă interesau atât pe mine cât și pe Costică Gureș, dintr'un

simțimânt de dreptate și de indignare împotriva funcționarului abuziv, care trebuia pedepsit.

Ne-am dus amândoi la d-l Președinte să auzim părerea d-sale și să ne dăm și noi părerea noastră.

Am rămas uluiți când Ghiță Moacă ne-a grăit răspicat, că el nu știe despre ce este vorba, și nici n'a auzit nimic și că a-nume a lăsat pe țaran să vorbească pentru a-și vărsa amarul, în timp ce el, Ghiță Moacă, se gândea, dacă i-a ajuns bine un butoiu cu benzină trimes la moara lui și cum ar face să mai ia un butoitot de la Schelinger, acelaș, care furnizează benzină și pentru prefectură.

— „Dacă am să ascult pe toți nebunii câți vin aici, înnebunesc și eu”.

„Mă fac că-î ascult, dau mereu din cap să creadă că mă interesează ce spun ei, la urmă le strâng mâna cu căldură și oamenii pleacă mulțumiți”.

„Vă sfătuiesc și pe voi să faceți la fel, dacă nu vreți să muriți degrabă”.

— „C-are să fie treabă bună”, adaugă Costică Gureș.

* * *

S'aude zbârnâind telefonul.

— Doamna, soția d-voastră vrea să vă vorbească.

— Allo, da, eu sunt, bine, da, bine, să fie moale pentru brânză, puteţi răsturna mămăliguţa peste cinci minute, că sosesc şi eu.

Dă mâna cu noi foarte grăbit. Am încercat să-l mai reţinem, dar a fost cu nepuţinţă, să răcea mămăliguţa.

În altă zi iau parte la o discuţie în cabinetul prefectului între Guţă Mardan şi Ion Matei.

Şeful se plângea de colaboratorii săi Ghiţă Moacă şi Ghiţă Chipăruş, cari erau de faţă, spunând că sunt boi, idioţi şi că nu se pricep la nimic.

Aducea mari laude prietinelui meu, recunoscându-i cultura şi talentul de ziarist.

Cu multă stăpânire de sine Ion Matei întreabă pe Guţă Mardan: „Cum se face că boii, tâmpîi, idioţii au ajuns prefecţi şi deputaţi, iar eu despre care d-ta vorbeşti aşa de frumos, n'am izbutit să ajung nimic în acest partid de şi muncesc de zece ani”.

Tot liniştit şi cu mult sânge rece şeful dă îndată răspunsul, scurt şi convingător.

— „Dragă Matei, eu politică cu deşteptii nu fac. Eu am nevoie de proşti în politică”.

„Şi apoi de ce să nu-ţi spun curat :

„Cât voi fi eu şef în acest partid, n'ai să

ajungi nimic, dacă n'ai să te porți cu mine ca ăsta", arătând pe Ghiță Moacă.

* *

Peste câteva zile m'am întâmpilat din nou la Prefectură.

La ora 12^{1/2} telefonul zbârnâe.

— Allo, aici Ghiță Moacă Prefectul Administrativ.

A! tu ești dragă Frosică, vin îndată, ai făcut sarmale?

N'ai făcut? Bine dragă, te-am rugat să faci sarmale, ce s'a întâmpilat de n'ai făcut? Sunt pe deseară? Bine dragă, la revedere.

— Allo garajul, Popescule, dute repede cu mașina acasă la conu Guță, ai să ieși pe coana Duduța și pe Vasilică, să-i aduci la mine acasă. Auzi? Vezi să-l înbrace pe Vasilică mai gros, că astăzi e rece.

Intr'o zi, chiar de anul nou o problemă foarte însemnată, la ordinea zilei. Era vorba ca județul să contracteze un mare împrumut, de zece milioane de lei, la Casa de Depuneri.

Sunt chemați toți frunțașii partidului.

Era de față și Ghiță Moacă, pe care îl privea mai de aproape acest împrumut, fiind Președinte la Delegației Județene.

Lipsea deputatul Ghiță Chipăruș.

— Chiamă tot acum ia telefon pe domnul deputat Chipăruș, dă poruncă Guță Mardan.

— Allo Cetatea, dați, vă rog casa d-lui deputat Ghiță Chipăruș.

— Da, acolo Cetatea ? Aici Prefectura. Cine e la aparat ? Vrau să vorbesc cu domnul deputat... Doarme ?

— Să se scoale îndată, doarme la ora asta ? răcnește Mardan.

— Allo casa, a dat ordin domnul Guță Mardan să se scoale tot acum, domnul deputat, ca să vorbească cu D-sa.

— Allo, aici Prefectura. S'a sculat ? Nu ?

— Domnule Mardan, a răspuns cucoana d-lui deputat, că d-sa nu să poate scula, că abia acum s'a culcat, că toată noaptea a umblat cu plugușorul și cu capra prin oraș și prin satele de prin prejur.

— Să-l scoale tot acum, că din capră îl fac bou cum este, auzi ce-ți spun ?...

...Să începem domnilor, discuția. Știți de ce este vorba.

Vreau să împrumute județul zece milioane de lei de la Cassa de Depuneri și v'am chemat ca să vă spun că împrumutul e ca și aprobat și că o să rămână trăsniți liberalii și averescanii când au să afle.

— Domnul deputat Chipăruș la telefon.

— Allo, cine-i acolo ? Tu ești Ghiță ? Dormi la ora asta putoare ?

Să mă pupi... de anul nou. De asta te-am chemat.

Trecem, domnilor mai departe".

Consfătuirea durează mai bine de un ceas. Toți partizanii ascultă cu interes planurilelui Mardan, ce are de gând să facă el cu banii împrumutați de județ.

Nimeni nu cere vre-o lămurire, nimeni nu-și dă vre-o părere, toți adevăresc spusele șefului, dând mereu din cap, întocmai cum fac caii, legați în șir la un stănog.

Dar de odată se aude în spre sobă, o puternică horăială.

Incetează ori ce vorbă, toată lumea se uită într'acolo.

Pe canapea adormise domnul Prefect Administrativ Ghiță Moacă.

Stau cu toții atenți să audă feluritele tonuri pe care le scoatea Moacă pe nas. Cine va îl trage de un picior.

Guță Mardan se supără că l'a deșteptat.

— Bine măi, Ghiță, noi ne batem capul cu treburi care te privesc pe tine și tu dormi, boșorogule ?!

— Apoi ce să-mi bat capul și eu, dacă vi-l bateți atâția, răspunde Moacă frecându-se la ochi și căscând gura de-i trosneau încheieturile.

Șefului i-a plăcut răspunsul și a făcut mare haz.

CAP. IX.

Ghiță Chipăruș în parlament

Mă aflu pentru câte va zile în București. Întâlnesc la cofetăria Nestor pe Guță Mardan și-l rog să-mi dea un bilet de intrare la o tribună a Camerei.

Prietinos cu mine ca de obicei, mă poartă în otomobil și ajungem împreună tocmai în incinta Camerei.

Întâlnesc acolo pe Ghiță Chipăruș, care mă ia sub ocrotirea sa.

În timpul pauzei, câți va miniștri și câți va deputați în grup vorbeau cu aprindere.

Ghiță Chipăruș se îndesa între ei, dând mereu din cap în semna de probare ori râzând cu hohot când ceilalți zâmbeau.

Vedeam bine că nimeni nu-l băga în seamă, din potrivă pare că se întrebau: „dar ăsta ce caută între noi”.

Am înțeles că Ghiță făcea toate acestea ca să-mi arate mie, ce mare om a ajuns el și cum se trage în degete cu miniștrii.

Ședința se redeschide.

Un deputat din Iași interpelează Guver-

nul și-i cere înlocuirea directorului Casei pădurilor, atacând tot odată cu inverșunare partidul liberal, pe care-l învinuia de afaceri păgubitoare intereselor Statului.

În tot timpul cuvântării Ghiță Chipăruș ajută pe orator: „jos cu ei”, „la mănăstire”, „să-și facă testamentul”, „la pușcărie cu ei”...

Mă prefac că nu-l cunosc și întreb pe vecinul meu, rugându-l să-mi spună cine este acest deputat :

„Un caraghios din Guribaba”, răspunde scurt cel întrebat.

Se termină interpelarea.

De odată văd pe Ghiță Chipăruș că se răpede la tribună.

— Onorată adunare, sau mai bine zis fraților, domnul deputat care a vorbit înaintea mea, nu v'a spus totul, că poate nu-i dă mâna, dar să vă spun eu hoțiile liberalilor și verișcanilor.

Uitând că este în parlament și crezându-se la o întrunire publică, într'un maidan ori în iarmaroc, rostește vorbele de mai sus cu glas destul de puternic.

Dar câți va deputați mehenchi, știind cu cine au de a face, încep să strige din bănci : Mai tare Chipăruș, nu se aude, mai tare Pipăruș...

Ghiță Chipăruș continuă să vorbească cu glas și mai puternic :

— Să vă fie rușine, ați prădat munții lui Ștefan cel Mare și pentru noi, urmașii lui, n'au mai rămas de cât surcele, ați furat pădurile.

Când rostea cuvântul furat, făcea și cu ochiul spre liberali, arătând și cu mâna dela dreapta spre buzunarul din stânga.

Din bănci se aud aceleași strigăte : Mai tare Chipăruș, că n'auzim nimic.

Cu glas și mai puternic continuă a cuvânta Chipăruș, în cât interpelarea sa ajunsese acum adevărată chiuitură, prin munții Guribabei.

Întreaga cameră era un hohot de râs, unii deputați râdeau cu lacrimi. Aplauzele numai conteneau.

— Domnilor deputați, se adresează Președintele camerei, vă rog să nu se mai prezinte nimeni la tribună fără a fi pregătit.

— Și mai ales să vorbească pe alt diapazon, adăogă domnul N. Iorga.

Din toate părțile, deputații, unul după altul întind, mânilor și felicită pe orator, care îngânfat de izbândă, trece pe la fie care

banca întinzând el singur mâna, celor ce nu se grăbeau să-l felicite.

— Bravo Mardan, felicitările noastre, unde l'ai găsit, întreabă domnul Ion Duca.

Mai ai mulți de ăștia în partid?

Adă-i pe toți în parlament.

CAP. X.

Majestatea Sa Regele Carol II în Guribaba

Puțină vreme după suirea Sa pe tron, M-Sa Regele Carol II-lea este poftit de frațele Său Principele Neculai la moșia Sa din Brotăcenii.

Trecerea e prin Guribaba.

S'a adunat mulțime mare pentru a-l primi pe noul Rege.

Notabilitățile din Guribaba au luat parte la această măreață primire, în fracuri și clacuri obicinuite în astfel de împrejurări.

Prietenul Matei și-a pus fracul pe care îl avea dela nuntă, iar clacul tot de atunci, puțin cam eșit din modă, nu-i mai încăpea pe cap, din care pricină a fost nevoit tot timpul, pe jos și în trăsură, să-l țină în mână.

Guță Mardan purta pe piept Coroana României, căpătată dela răposatul G. G. Mârzescu, fost Ministru, șeful partidului liberal din Iași.

Prefectul Administrativ Ghiță Moacă purta haină neagră simplă, guler tare cu cravată

verde, pe cap o pălărie nouă cu cordele tricolore, iar în picioare ghetete văcsuite proaspăt și jambiere de piele galbănă, pe care le purta și când căra alimente din piață pentru casa șefului său.

Deputatul Ghiță Chipăruș era înbrăcat național, dar gulerul nu-i mai cuprindea gâtul, din care pricină gura cămășei era larg deschisă, lăsând să se vadă un piept păros, care de la câți va pași, părea că-i o piele de oaie cu lâna în afară.

Sosește și otomobilul prefecturei No. 1. Ion Radașcă se dă jos, ia în brațe un copil, apoi un altul mai mic și încă vre-o doi, cu toții mici între cinci și opt ani. Era Vasilică a lui Guță Mardan, cu frățiorii săi, dați în grija lui Ion Radașcă de când Ghiță Moacă a ajuns prefect Administrativ.

Elita orașului, guribăbeni și guribăbuțe, așezați pe două rânduri, așteptau cu emoție ivirea Majestății Sale.

Pe cuprinsul peronului, nu era îngăduit să stea nimănui altora, de cât Primarului orașului, Prefectului și Comandantului garnizoanei.

Dar Ghiță Chipăruș și Ghiță Moacă o iau pe furiș, pe dindosul gării, pe lângă privați și ne observați de nimeni ajung pe peron tocmai când Regele cobora din tren.

Ambii Ghiță încep de o dată a zbiera

uraaa... uraa... cu atâta putere în cât credeaî că i-au încolțit lupii.

Regele neștiind ce s'a întâmplat a întors capul, spre ei, în partea unde se auzeau zbierete.

Incântați că au atras spre dânșii privirea Regelui și-au ridicat pălăriile, s'au plecat până la pământ, zâmbind Majestății Sale, parcă se cunoșteau de când lumea.

Intorcându-se spre Primarul orașului, acesta oferă tradiționala pâne cu sare, și-i adresează un discurs de bună venire, ce pare că nu se mai isprăvește.

Ca ghinionul Regelui să fie și mai mare, primarul era gângav și când vorbea... înproșca.

Se îndreaptă în grabă spre salonul gărei, primește un buchet de flori dela o guribăbuță, apoi trecând printre guribăbenii așezați pe două rânduri, se îndrumează spre eșire.

Dar cei doi Ghiță, în timpul acesta o luase înapoi pe din dos, înbrâncise lumea, călcase o cucoană pe picioare, dăduse un copil la pământ, primise înjurături din belșug și se proptise la ușă. Când Regele s'a arătat mulțimei, au început din nou a zbiera, uraa... uraaa... făcând de data asta și semne de sperare din mâni, din cap, din picioare, îndemnând să strige toată lumea.

Fără să vrea, Regele a întors capul spre

ei. Iarăși au salutat până la pământ, iarăși i-au zâmbit prietenește.

De astă dată a zâmbit și M-Sa, dar a plecat grăbit.

CAP. XI

Ghiță Chipăruș Ștefan cel Mare

Intr'o zi de August, sosește la Prefectură o telegramă de la Ministerul de Interne, prin care se aduce la cunoștință, că douăzeci de oaspeți străini, savanți în ale geologiei, veniți din Londra, Berlin, Viena, Paris în congres la București, vor vizita orașul Guribaba și partea muntoasă a ținutului.

Vestea s'a răspândit în tot județul...

Ghiță Chipăruș părăsește Târgu Cetatea și se așază în Guribaba cu vre-o trei zile înainte de sosirea oaspeților.

Mi s-a părut lucru de mirare că deputatul Ghiță se ocupă de primirea acestor învațați. Eram sigur că Chipăruș pregătește ceva, și că ambițios cum îl știam, vrea să nu fie mai pre jos de Ion Mihalache, învățător și el, care rostise de curând la un congres al agrono-

milor străini, o cuvântare în limba franceză,

Dar nu putea să-l maimuțarească întocmai, fiind că nu știa nici o vorbă străină și apoi nici Guță Mardan nu l-ar fi lasat să se facă de râs, mai mult de cât era.

În dimineața zilei, văd însă pe străzi vro-o trei zeci de țărani cu căciuli mari, cu plete lungi, purtând fiecare în mână câte un buciurn de tinichea. M-am mirat că mai sunt țărani cu plete și încă așa de mari.

M-am apropiat de ei. Văd că sunt tineri între două zeci și cinci—trei zeci de ani, și că pletele sunt false.

Aflu tot atunci că cu o zi înainte a sosit un vagon cu decoruri și costume, trimise de către Direcția Teatrului Național din București, după cererea lui Guță Mardan.

Nu înțelegeam ce se pregătea.

La orele 10 dimineața aflu că în fața grădinei publice, oaspeții străini împreună cu toată elita Guribabei, vor primi defilarea unui alai istoric, reprezentând pe Ștefan cel Mare, însoțit de curteni, mitropoliți, preoți și oșteni.

Era adunată foarte multă lume. Guță Mardan, prefectul politic Dușulică, prefectul Administrativ Ghiță Moacă, Ion Radașcă cu copii lui Mardan, toți membrii delegației comunale și județene și mulți alții. Mi s-a părut ciudat lucru că Ghipăruș lipsea.

Se aud de o dată sunete groaznice, unele ascuțite, altele groase, fără nici o muzicalitate, cu neputință de ascultat.

Erau pletoșii de dimineată, care o făceau pe plăeșii lui Ștefan cel Mare și sunau vârtos din buciume de tinichea, vestind sosirea domnitorului.

Se arată în depărtare și Ștefan al Moldovei, cu coroană strălucitoare pe cap, înbrăcat în haină domnească, calare pe un cal negru, jucăuș, cu o mână pe hățuri, cu alta purtând un buzduhan. Se apropie bine.

Era Chipăruș, deputat al Guribabei.

Ajunge în dreptul meu. Pare că era turnat pe cal, nu mișca nici la dreapta nici la stânga.

M-a zărit Măria-Sa și mi-a făcut cu ochiul.

După el urmau curteni călări, apoi ostașii, clerul cu mitropoliții pe jos, trăând prin noroi sfintele veșminte, căci, s'a întâmplat, la cei mai mulți din ei să fie mult mai lungi de cât statura lor.

CAP. XII

Ospățul de la Brotăceni

Pe aproape de amiază, oaspeții pleacă la Brotăceni, unde era hotărât să li se dea masa, pentru ca de acolo să-și urmeze mai departe drumul către graniță.

Fără să aștepte să fie poftiți, au purces într-acolo, macar că depărtarea e cam de una sută km., Toader Uscatu, Ștefan Ciorbă, Ghiță Talpău și mulți alți credincioși ai partidului și ospăturilor de pomană, încarcați în automobilele și camioanele Prefecturei, Primăriei Camerei Agricole...

Pentru cinstirea oaspeților streni, prietenii noștri s-au stăpânit dela orice vorbărie, dela ori ce înjurătură și glumă; ba chiar au băut numai când li se turna în pahar, s-au servit de furculiță și nici nu și-au suflat nasul la masă.

Chiță Chipăruș stătea cu spatele lipit de speteaza scaunului, și nu mișca de cât din mâni, pare-că era pe cal, cu coroana pe cap...

Se vedea bine că nu le priește la nici unul, că nu-i nimeni la largul lui și că pun multă silință pentru a se stăpâni.

Dar într'un târziu, vinul, poznașul vin vechi și scump, adus anume pentru oaspeți din alte țări, a dezlegat limbile, a readus curajul și veselia.

Ghiță Talpău i-și aduce aminte că Ștefan Ciorbă nu l-a susținut să fie revizor școlar, că Nătângu i-a „ciordit” diurna.

Toader Uscatu începe a cânta Șurubul „ca să-i tâmpească pe nemții de la masă”, iar Nae din Pârlita strigă lăutarilor să-i cânte îndată o sârbă, că el are gust să arate străinilor cum să joacă pe la noi. Talpău se opune, el vrea Corăgheasca” sau „Ca la ușa cortului”.

Domnul prefect administrativ Moacă se retrage de la locul său, unde nu putea spune nici o vorbă, că era între doi streini, și se așează între ai noștri pentru a mânca în voie.

Ghiță Talpău se nimerise între un neamț și un englez și se înțelegea cu amândoi de minune, fără să știe o boabă nemțește și englezește. Vroind să-și întrebe vecinii dacă mai mănâncă peștele din farfurie și neștiind cum, dar aducându-și aminte că mamă-sa acasă îi spunea să „pape în loc să mănânce”, se adresează englezului :

— Papăn zi?

— Jes, les răspunde englezul.

— Ieși? bine faci că ieși, ești-ar ochii, dă

peștele la mine, și-i ia din farfurie cei câțiva păstravi ce-i mai avea.

Apoi către Neamț.

— Papăn zi ?

— Ja, Ia, răspunde Neamțul.

— Să iau ? bine, am să-i iau. Si-i ia și istuia păstravii din farfurie.

Uitând că sînt cu oaspeți străini la masă și revenind fie care cu încetul la firea lui de la Dumnezeu și la năravul lui de acasă, încep a se înjura unul pe altul, a-și arunca bucăți de pâine în cap, a se stropi cu vin pe haine, a se înproșca țâsnindu-și sifoanele în ochi.

La un colț de masă, d-l Prefect Administrativ Ghiță Moacă, sprijinindu-și capul în ambele coate și gândindu-se la moara sa de Tândălești, mornăie ca pentru sine :

La moară la Târța-Pârța

Un (de) se macină tărâta...

Părintele Belea, simțindu-se dator să încheie masa cu o rugăciune de mulțămire lui Dumnezeu, nu izbuteste din pricina lui Ghiță Talpău, care vrea numai de cât să rostească o rugăciune a sa, anume „Tatăl nostru în podul vostru, când mergea hodoroagea”.

Găsește nimerit Sf-Sa ca să propună, iar prietinii să primească îndată, ca slavă lui Dumnezeu și călcătură de limbă la capătul chefului, să spună toți de o dată, la iuțală și

pe nerăsuflăte, „Doamne miluiește de șapte zeci de ori”.

După asta urmează „Capră neagră în piatră calcă, crăpe capul caprei negre, cum a crăpat piatra-n patru, așa să crăpe capul caprei”... Apoi tot la mare iuțeală; „Fluture pe punte, fluture sub punte”.

La plecare și-au umplut buzunarele cu merele și perele rămase, au pus la hârtie și în batiste rămășițele de mezeluri și șfaițer și s-au întors înapoi la Guribaba, chiuind pe drum, urlând ca lupul, cotcodăcind ca găina, orăcăind ca broaștele și cântând din când în când, „Șurubul”, „Hai raci cu nadragi”, „Am un leu și am să-l beu”...

CAP. XIII

Cuvântarea din urmă a lui Ghiță Chipăruș, la spartul Iarmarocului

Guvernul Mironescu demisionase, noul guvern nu se alcătuisese încă.

Guță Mardan adună pe toți primarii din ținutul Guribaba, partizani politici și pe toți prietenii, pentru a-i îmbărbăta și a-i sfătui să rămână credincioși partidului național-țărănesc și strânși uniți în opoziție.

Arată ce lucrări s-au făcut în județ și ce mai avea de gând să facă, dacă nu se retrăgea de la putere.

Urmează apoi la cuvânt deputatul Ghiță Chipăruș.

Să suie la tribună cu pas domol, tacticos; î-și rotește ochii de două-trei ori pe deasupra publicului, se oprește puțin asupra lui Guță Mardan, cu aer de părintească ocrotire pare că ar fi vroit să-i spună: „de acum înainte, în opoziție, în mâna nea ești”.

Aceași față roșie aprinsă, brăzdată de vine multe, ce vor par-că să iasă deasupra,

acelaș nas vânăt-stacojiu, aceeași privire ștearsă, fără sclipiri, fără inteligență.

Oratorul î-și ia ținuta obicinută lui Mardan, cu mâna în buzunarul de la spatele pantalonilor.

Rostește apoi următoarea „expunere a situației generale a țării și a ținutului Guribaba”.

— Fraților, Conu Guță Mardan, șeful partidului nostru, să ne trăiască, v-a vorbit de ceia ce a făcut dânsul în județ, eu am să vă vorbesc de ceia ce am lucrat eu și am să vă arăt și cum stăm cu politica pe țară.

Mă cunoașteți, ori nu mă cunoașteți? Ce ziceți?

— Da, da, te cunoaștem. Te știm că ești un caraghios, ai făcut de răs pe Ștefan cel Mare.

— Pardon, pardon, vorbim îndată și despre asta.

Fraților, mă cunoașteți, eu sunt învățător de putat, mai am un an și cu ajutorul lui Dumnezeu, ies la pensie. Am fost și ofițer de rezervă în războiu, dar în războiu pe mine au putut să mă apuce toate damblalele, și sluga mea a putut să fie erou.

Apoi vedeți d-voastră, decorațiile s-au dat numai la cuconași, la ofițeri, nu s-au dat și plugărilor; doar d-voastră ați făcut războiul nu ofițerii.

Au venit la mine la Cameră în București, flăcăi din Ploești și mi-au zis: „domnule deputat Chipăruș, am auzit că d-ta ești om de ispravă, om mare, de al nostru”.

— Da eu le-am răspuns, lăsați-o mai domol că ameteșc.

Spune-ți repede ce vreți, că am treabă, mă grăbesc că mă așteaptă Maniu și cu Mihalache la Cameră.

— Apoi doar pentru asta, am venit și noi; am văzut că s'a dat pământ numai la cei ce au Mihaiu Viteazul, da noi care avem „Crucea militară”, cum rămânem.

— Aveți dreptate le-am spus eu, Crucea militară a avut-o și Regele Carol, asta nu, cruce de cele care se găsesc pe toate drumurile și cu care te pocnește omul la mânia.

Și mers-am cu ei la Madgearu și am făcut un proiect de lege cu 116 iscălituri. Dar legea asta nu s-a votat, că ne-a pus și nouă cruce, ne-am dus de la putere. Da legea asta tot noi avem s-o votăm. Și s-a dat apoi un banchet strașnic și am petrecut foarte bine.

Fraților, numai datorită unirii, liberalii cu haitele cele bătrâne din fruntea partidului, sînt și astăzi un partid tare, da Regele nu-i vrea.

Să strigăm cu toții, Trăiască Regele,

— „Sculați cu toții în picioare“, strigă Guță Mardan, care se ridică repede și face semn cu mâna tuturor, să se ridice.

— Fraților, războiul, noi l-am făcut, noi am învățat pe soldat sculatul înălțătorului la armă.

Călugării din Mânăstiroa Neamțului iau de la săteni câte o mie de lei de fie care vacă pentru pășunat o vară pe islaz.

Dar eu nu i-am lăsat.

Liberalii au ascuns decretul lege de expropriere din 1918, da eu l-am găsit, era ascuns printre hârtiile călugărilor și am cerut să se dea țăranilor pământul mănăstirii.

Aveți să vă mirați, fraților, că suntem în opoziție.

Da noi n-avem un pivot al finanțelor, adecă n-avem frâncăreală, avem mămăligă ca porcii, adecă sub raport financiar stăm rău, dar economic stăm bine.

La Focșani e patru lei Chilo de vin. Tundem oile cu picioarele în sus și lâna noastră se duce în străinătate, dar știți cât plătim noi kilogramul de șampanie?

Aceasta pentru că sub raport financiar stăm prost, fiindcă liberalii s'au răpezit la averea Statului ca și călugării de la Mănăstirea Neamțului.

Maiestatea Sa a făcut sacrificiu să cheme

pe Titulescu, care a plecat supărat în străinătate. Rău s'a făcut.

Am făcut interpelare la Cameră și am arătat cât s'au furat de liberali și averescani din pădurile Statului.

Eu vă spun adevărul, că eu umblu prin București cu ghetete rupte, și m'am dus pe din dos la un cismar, m'am descălțat la amândouă picioarele și am stat până mi-a cărpit ghetetele.

Și tot așa fac și când mi se rup pantalonii cât alerg pentru țăranul nostru pe la toate ministerele, până crăp și eu și pantalonii.

Da noi țăranii nu pierim, să fiți cu toții uniți cu noi și în opoziție, să nu ne lăsați singuri fraților, căci

„Vai sărmana turturea
Când rămâne singurea
Plânge inimoara'n ea”.

CAP. XIV

Pregătiri de retragere în opoziție

Cu întrunirea din urmă și cu marele discurs a lui Ghiță Chîpăruș, partidul Național-tărănesc din Guribaba, încunună doi ani de muncă pentru binele obștesc.

Încep acum`pregătirile pent'u retragerea în neagra opoziție, a fie căruia, la căminul lui, la strânsura lui, agonisită în acești ani. Domnul prefect Administrativ Ghiță Moacă trimite la moara sa din Tândălești vreo cinci șase butoaie cu benzină. „să-i țină mai multă vreme“, cumpărate dela Schelinger, care din întâmplare e și furnizorul Prefecturii; apoi ridică în grabă șizeci de mii de lei prevăzuți în buget „Pentru trasportul președintelui Delegației Județene la București în interes de serviciu“.

Cu acest prilej se pune lui Moacă o mare și încurcată problemă juridică. Are el dreptul la acești bani, dacă n'a făcut încă nici un drum la București și suma nu e trecută în buget pe numele său personal?

-- „E dreptul meu, glăsuște Moacă. „Scrie în buget că acești bani sunt pentru transportul președintelui? Sunt eu încă președinte?” Ai mei sunt banii. Cel care vine după mine n'are de cât să ceară alți bani, dacă are nevoie să plece la București”.

Treaba-i bună, încheie Moacă, și încasează suma.

Și ca să fie și mai bună treabă, încasează și cincizeci de mii de lei, prevăzuți în buget ca ajutor bisericii din satul său, „că ia da el bisericii când o avea nevoie”.

În acelaș timp onorații membri ai delegației județene „recepționează” la iuțeală, în biuroul Prefecturii, prunduirea șoselelor date la licitație, clădirile începute, poduri... și încasează tot la iuțeală, diurnile cuvenite pentru osteneală.

Costică Gureș, secretarul Consiliului, veghează în de aproape să nu lipsească de pe biurouri, tocuri, hârtie, radiere și mai ales stă cu ochii țintă la pardesiul și pălăria sa, abia cumpărate.

La primărie, într'un colț al camerei, primarul Nicu Tăun, mână în mână cu funcționara sa, d-ra Fason, aproape lipiți, îi dă cele din urmă povețe cum să-l țină „în curent” cu tot ce va lucra viitorul primar, apoi îi

aprobă în contul comunei câteva rețete cu Hemostil și alte întăritoare.

Chiamă grabnic pe contabil și-i dă aceleași îndrumări, dar fără rețete.

În înțelegere cu Guță Mardan, primarul Tăun pune de sfarmă asfaltul din piață, dă jos statuia lui Mihail Cogălniceanu și o așează în grajdurile pompierilor, apoi cheltuiește toți banii aflați în casa comunală.

Aceasta potrivit marelui principiu politic Tăuno-Mardanian „Cine vine după noi la primărie și județ să fie pus în neputință de a lucra”.

CAP. XV

Guță Mardan

Guvernarea național-țărănistă fiind aproape de sfârșit, se apropia și ziua plecării mele din Guribaba.

M'am crezut dator să mă înfățișez lui Guță Mardan pentru a-mi lua rămas bun.

Tolănit în pat, cum de obicei stă Mardan de vorbă cu prietinii săi politici, a binevoit să stea de vorbă și cu mine.

Lângă pat Ghiță Moacă cu ochii roșii de plâns, abătut, stătea înpietrit pe un scaun, cu capul între mâini. Ghiță Chipăruș roș vânăt, mai mult vânăt de cât roș, își pierduse cu totul ținuta țănoasă de Ștefan Voevod.

Abia mi-am putut stăpâni râsul când mi-a venit în minte povestea cu „trei ezi cucueți ușa mamei descuiеți, că mama v-aduce vouă, frunză-n buze, lapte-n țată”...

Bieții iezi parcă erau scapați din gura lupului, iar capra, care era Guță Mardan, nu le mai dădea lapte!

Și totuși l-am găsit liniștit, înpăcat cu sine însuș.

— Mă gândesc, dragă prietene, la tot ce am făcut în ținutul Guribaba și mă declar mulțumit.

Te rog să nu râzi, nici să crezi că sunt nebun, dar îți mărturisesc în bună credință, că mă cred un geniu politic și financiar. Am făcut o mulțime de lucrări, fără ca județul și comuna să aibă vreun ban. Totul pe datorie. Numai primăria are de plătit vre-o șai zeci de milioane de lei.

Să plătească cei cari vin după noi, dacă vor avea de unde...

Dar nu vor putea plăti, li se vor pune sechestre peste sechestre și nu vor putea nimic lucra...

În politică am izbutit să țin sub călcăiu pe toți partizanii mei politici.

Nu greșesc când aseamăn partidul nostru cu o mare menajerie, iar eu un genial dresor. Într'o mână țin cangea cu friptură la capăt, cu cealaltă furca de fer cu care-i înțep, ca să nu mă sfâșie.

Port friptura pe la nasul tuturor, dar n'o dau decât celui care se gudură, și am grijă întotdeauna să nu mânânce în deajuns. Cum se satură, îndată capătă caracter și le vin la cap principii politice și economice; îndrăznesc să stea de vorbă cu mine și mai ales îmi vorbesc de cinste în politică, demnitate personală... și alte aiureli.

Poate ai avut despre mine părerea că sunt nedrept cu unii, părtinitor cu alții. Așa este. Dar nu din răutate am fost așa, ci din înaltă înțelepciune politică. Eu sunt prea deștept și nu am nevoie de alte deșteptăciuni pe lângă mine. Am nevoie de proști, care să primească să-mi fie slugi și să îndeplinească fără vorbă poruncile mele.

De deșteptăciuni pe lângă el, are nevoie Mihalache de pildă, Maniu și ceilalți... Eu n-am nevoie.

D-ta care privești lucrurile mai de departe, ai putut să observi că în partidul meu am două feluri de indivizi: unii care-mi sărută mâna și se gudură pe lângă mine, până le dau o slujbă și mi-o sărută și după aceea, rămânându-mi slugi toată viața; alții cari-mi fac slujă numai până le dau o mărire politică, ca după aceea să mă înjure, sau să vrea să se sufe în capul meu.

Ai văzut ce am pățit cu Lică Inimărea, după ce l-am ales deputat, și cu Nicu Tăun, după ce l-am făcut primar! Am pățit ca turcu-n baie. Știi povestea.

Acum, când am căzut dela putere, pe cine am pe lângă mine?

Uite-i, pe ăștia trei, Moacă, Chipăruș și cu Rădașcă, poate și popa Belea. A doua

oară când vin la putere, să-mi dai cu ho! dacă ai să vezi pe alții, prefect, deputați... decât pe ăștia.

Șeful începe a fi nervos, apoi începe a căsca și a se întinde în pat a somn.

Am înțeles că trebuie să plecăm.

Mi-am luat rămas bun, arătându-ne amândoi dorința de a ne revedea.

Moacă i-a adus din camera de alături o pernă, Rădașcă s'a dus cu copii la plimbare, ca să nu facă zgomot în casă, apoi Ghiță Chipăruș și cu cellalt Ghiță s-au îndreptat spre bucătărie să tragă și ei un somn.

* * *

Despărțindu-mă de Mardan, m-am sustras de sub puterea cu care te înlănțuie ființa lui, țintuindu-te să ascuți ceasuri întregi navala de vorbe și giumbușlucuri, cari curg dingura lui fără întrerupere, ca dintr'un nesfârșit izvor.

Mă opresc puțin la personalitatea acestui om.

Imi răsună încă în urechi vorbele lui.

„Dragă prietine, îți mărturisesc în bună credință, că mă cred un geniu politic, financiar și economic“.

Da, Mardan, de data asta nu glumește, se crede un geniu!

Mi-a spus-o și altă dată. A intrat această credință în capul lui ca un piron bătut adânc.

Am căutat să-mi dau sama de unde vine boala și în ce împrejurări s-a născut.

Fără îndoială că ar fi trebuit să-i cercetez sângele și să mă ocup de părinții, moșii și strămoșii săi, precum și de toate rudele lui în viață, dar nu am priceperea trebuincioasă pentru o cercetare pe tărâmul medical. Mărturisesc că studiul meu e necomplect.

Găsesc că lumea în care trăește Mardan în Guribaba este marea pricină, care îngăduie să incolțească și să crească uimitor de repede, sămânța boalei lui.

Cei mai mulți dintre noi purtăm în trup și în suflet inclinări bolnave, dar ele nu sporesc și nu se arată, decât în măsura în care le dau voie, împrejurările în care trăim.

Orașul Guribaba e astăzi un sat fără de câni!

Orice îndrăzneț, ajuns în fruntea treburilor publice, dacă își pune în minte să facă vre-o năzdrăvănie, să lucreze în afară de legi și chiar în paguba orașului, nu găsește aici nici o împotrivire în oamenii politici și în cetățeni.

După cum un cal fără de frâu isprăvește rupându-și gâtul în prapastie, pierind și el și călărețul, la fel se întâmplă celor aflați în fruntea treburilor publice, dacă nu găsesc frâu în împotrivirea cetățenilor.

Aici toată lumea bârfește pe la colțuri de stradă, în clubul „Bătrânimea”, și în bodegi, cu șprițul la gură, dar nimeni nu are curajul să ia taurul de coarne.

Din potrivă guribăbenii se reped navalnic să apuce taurul de coadă, pentru a se lăsa târâți, unii cătră „combinațiuni politice”, alții spre afaceri, și se aleg cei mai mulți, cu câte o copită, ori chiar cu alt ceva...

Pe lângă aceasta politicienii din Guribaba, n-au curajul să atace, pentru a nu fi și ei atacați la rândul lor, având fiecare câte o me-teahă.

În partid, orice împotrivire este înfrântă cu ajutorul legii electorale de astăzi, care face din șeful de partid un satrap slăvit de slugi și de lichele, iar din partid o turină mânăată cu bățul unde vrea s-o ducă șeful.

Nu odată am auzit pe partizanii lui Mardan asămănându-l cu Mussolini.

Mă aflu într-o zi acasă la dânsul. Erau adunați acolo toți primarii și fruntașii partidului la un mare ospăț în curtea caselorsale.

Madam Moacă, Madam Chipăruș, Madam Rădașcă și cu toate neamurile lui Mardan de sex feminin, erau concentrate cu trei zile înainte pentru a face sarmale.

Domnul prefect Administrativ Ghiță Moacă și cu domnul deputat Ghiță Chipăruș, duceau

cazanul, ținându-l unul de o toartă, altul de alta și împărțind cu lingura la fiecare mesean câte trei-patru sarmale.

Radașcă se suie pe scările casei și cu-văntează :

„Domnilor, să închinăm în sănătatea celui mai mare om, în sănătatea domnului Musso-lini al nostru, conu Guță Mardan, părintele nostru“.

La un banchet, de față fiind și ministrul Potârcă, un alt partizan ridicând paharul, l-a asemănat din nou pe Mardan cu Mussolini socotindu-l chiar mai mare decât el, la care asemănare s-a asociat și prietenul său Potârcă.

Apoi nu este gazetă în Guribaba, care ă nu aibă în fiecare număr coloane întregi cu laude pentru Mardan, când este la putere.

Fiecare Sâmbătă și Duminică vânzătorii de ziare te asurzesc strigând: „Citiți domni-lor, ce a zis domnul Mardan“, „ce a pățit o fată mare“, „cum și-a înșelat o cucoană băr-batul și cum a fost prinsă“, „ce are de gând să facă domnul Mardan...“

* * *

La fenomenul de sugestie din afară, se adaogă un alt fenomen de autosugestie.

Mardan, care n-a citit în viața lui nici-o carte, nici chiar când a urmat Facultatea de Drept, în timpul din urmă a citit cu lăcomie trei cărți: Napoleon, Bismark și Mussolini.

În viața fiecăruia a găsit câte ceva care se potrivește cu dânsul, întocmai cum se întâmplă cu unii bolnavi, cari citint tratate medicale, li se pare că au toate bolile despre care citesc.

Astăzi bietul om încă nu știe bine cine anume este el:

Napoleon, Bismark, Mussolini, ori Mardan?

„Sunt Mardan, ori nu-s Mardan. Mi se pare că sunt Napoleon. Nu! Mă aseamăn mai mult cu Mussolini“!!

Când scrie manifeste electorale, își închipue că e Napoleon, care comandă oștile la asalt.]

„Soldați ai partidului meu, goarna a suna, strângeți rândurile, fiți tari, loviți cu putere în inamic, ziua victoriei se apropie, veți fi răsplătiți și personal fiecare și interesele obștești. Îscălit G. Mardan. Dar un mucalit adaogă cu creionul: „Dat în Guribaba Cartierul nostru general dela Moara Bercu“.

În adevăr lucru ciudat, Napoleonul nostru a luptat în timpul marelui războiu, ca mobilizat pe loc, îndesit la o moară din localitate, cu gradul de caprar, dând asalt sacilor cu făină de grâu.

Când pune la contribuție silită primăria, județul, fabricile, negustorii, pentru terminarea clădirii unui mare teatru în mica Guri-

babă, atunci își închipuie că e Bismark, care a pus la mare gloabă pe Francezi la 1870.

Când amenință pe toate celelalte partide politice din Guribaba, când înjură la telefon pe primari și când bate din picioar la toată lumea, atunci își închipuie că e Mussolini, care se războiește cu toată Europa și nu suferă în țara lui nici o contrazicere.

Iar de când consiliul comunal a dat, după porunca sa un ajutor bănesc unei biserici se crede și Isus Hristos!!

* * *

Și totuș sufletul lui Mardan n-ar fi întreg înfățișat, dacă aș trece sub tăcere și alte însușiri de samă.

Inzestrat cu inteligență vie, însă cu totul lipsită de adâncime, lipsă pe care o acopere cu măiestrie prin glume și zeflemele, adese ori prin bătărănie.

Singură mișcarea fiind elementul său de viață, îi este cu neputință să gândească și are groază de orice gândire.

Din această pricină el nu poate citi decât povești, znoave ori informațiuni de ziar, singurele izvoare cari alcătuiesc pregătirea sa în chestiuni politice, sociale, ori economice, sporită cu cele ce aude la club, la cafeneaua Malca ori pe stradă.

Din această pricină activitatea publică și

particulară a lui Mardan nu este niciodată gândită adânc și e întotdeauna fără rânduială și în afară de lege, pentru care are dispreț și silă.

De o putere de muncă uriașă în lupta electorală, unde este în largul său, cum e peștele în apă, ori cerbul în pădure.

Și totuș n-am putea spune că Mardan e un mare elector!

Aceasta din pricină că-i lipsește spiritul de organizare, care cere răbdare și metodă. E șef de partid și nu aș putea spune că are partid.

Deși e simpatic, totuș e mai mult temut decât iubit și are un talent deosebit de a-și pune singur stânci în drum, cheltuind apoi altă energie pentru a le da deoparte.

Mardan e lipsit de orice credință, fie politică, fie religioasă, crezul său e în funcție de un interes imediat, al său confundat cu al partidului.

Se servește de intrigă și de minciună chiar când nu are nevoie, din obicinuință, dar întotdeauna fără îndemânare, din care pricină, adese ori e dat pe față.

În politica național-țărănistă, el nu servește ideia, credința politică, pe care nici n-o cunoaște, el servește partidul, făcând din aceasta un mijloc de traiu, ne având altul mai bănos și mai sigur.

Cu aceeaș ardoare cu care lucrează astăzi în partidul național-țărănesc, cu aceeaș ardoare a lucrat eri ca antisemit în partidul d-lui A. C. Cuza, conservator cu N. Filipescu, liberal cu Gh. Mârzescu și cu aceeași râvnă va lucra în orice alt partid va mai intra.

CAP. XVI

Adio Guribaba

Sosit-a „ziua despărțirii, ziua bunului rămas“.

Colind străzile ca să-mi întâlnesc prietinii, să le strâng mâna, să-i înbrățișez, să-mi iau rămas bun.

Intr-un colț de stradă prietinel Matei de vorbă c-o tânără văduvă de războiu, o veche cunoștință a sa, prietina nevestei sale și în acelaș timp și a mea.

Am mers cu toții la Matei acasă.

Potrivit obiceiului de aici, fiecare barbat cum se cade, aflat în vreo dregătorie publică, are, pe lângă nevasta lui cu cununie, și una ori două, tot cum se cade, pe deasupra, după putere și avere și chiar când nu-i putere.

Prinsesem și eu o puternică dragoste nevinovată pentru nevasta prietinelui Matei, o foarte cum se cade guribăbuță. Trupu-i zvelt, de o înălțime ceva deasupra mijlociului, ținuta dreaptă, cu formele pline, cu pașii rari, totul

dă ființii ei un aer de eleganță naturală, un fel al ei ce iese din obicinuit.

Pe chipu-i rotund și plin, ce-i dau înfățișarea unui cap de păpușă încadrat într'un păr bogat de culoare castanie, lucesc ochii ei verzi, tăiați în chip de migdală.

Nasu-i drept, tăiat perfect, parcă de Fidias pentru statuia Minervei, umbrește gura-i mică, pornită adesea ori pe gâlceavă, dar numai cu Matei.

S-a spus cu drept cuvând că ochii sunt lumina sufletului.

Și în adevăr așa este. Ochii ei mari și limpezi arată cu prisosință și limpezimea sufletului ei : fără prefăcătorie, sinceră până la naivitate.

Lipsită de focul ochilor ce te aprind, te săgeată și te tulbură, lumina ochilor ei este a diamantului în zi cu soare : fără jocuri de lumină, fără scânteieri, și totuși te atrage, te face să te apropii cu sfială, cu respect ca de ceva la care știi bine că nu ai dreptul.

Așa este Mărioară Matei : o icoană maeștru pictată, cărei trebuie să te rogi fierbinte timp îndelungat.

Cu durerea despărțirii în suflet am hoinărit pentru cea din urmă oară în parcul muntelui Cozla, prin potecile fermecătoare ale muntelui Cerna, am trecut cu suflet piz-

matareț pe lângă părechi pierdute-n ciripit
de dragoste, ascunse-n umbra de fagi, de po-
teci dosite.

Intr'un târziu de noapte mă îndrept
spre gară, petrecut de numeroși prieteni.

Am spus Guribabei rămas bun, am scos
un adânc oftat pentru guribăbuțe și în șuerat
de tren, în vânturări de pălării și de batiste,
al căror parfum mă urmărește departe, ca o
tainică și cea din urmă legătură, mă inde-
părtez cu gândul că, poate vre o dată voi
reveni iarășipe aceste locuri.

De pe dealul vechii gări se zărește ora-
șul lăsat în urmă, scaldat în întunec și lu-
mină.

Adio Guribabă,
Sat fără de câni!
Adio Guribabă,
Intrată la stăpâni.

CUPRINSUL

PREFAȚA

	<u>PAGINA</u>
<i>Misiunea mea în Guribaba</i>	7
<i>Din Vraiștea în drum spre Guribaba</i>	11
<i>Guribaba</i>	13
<i>Un chef politic</i>	17
<i>Acasă la Guță Mardan</i>	26
<i>Pregătiri pentru alegeri</i>	37
<i>Cum s'au hotărâi listele de candidați pentru Parlament</i>	50
<i>Noii demnitari la muncă</i>	63
<i>Cuvântarea lui Ghiță Chipăruș în parlament</i>	74
<i>M-sa Regele Carol II în Guribaba</i>	78
<i>Ghiță Chipăruș Ștefan cel Mare</i>	81
<i>Un ospăț la Brotăceni</i>	84
<i>Cuvântarea din urmă a lui Chipăruș</i>	88
<i>Pregătiri de retragere în opoziție</i>	93
<i>Guță Mardan</i>	96
<i>Adio Guribaba</i>	107

DE ACELAȘ AUTOR
SPRE DEMOCRAȚIE 1913 (epuizat)
CONSTITUȚIA ROMÂNIEI MARI
lămurită pe înțelesul tuturor 1928

1932

**Tipografia „RECORD”
PIATRA-N.**

Prețul 45 Lei